

BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ

BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING

Bosna i Hercegovina Ekonomski trendovi

Januar/siječanj – mart/ožujak 2016.

Juli/srpanj 2016.

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE**

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ**

**BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING**

Bosna i Hercegovina Ekonomski trendovi

Prvi kvartal 2016. godina

Juni/lipanj 2016.

Sadržaj :

I. REALNI SEKTOR	7
• Ekonomski rast	7
• Građevinarstvo	8
• Maloprodaja	9
• Industrijska proizvodnja	9
• Tržište rada	12
o Zaposlenost	12
o Nezaposlenost	13
o Plate	13
o Penzije	14
II. JAVNE FINANSIJE – FISKALNI RAZVOJI	15
• Vladine finansije	15
• Indirektni porezi	16
• Direktni porezi	17
• Vanjski dug	18
III. CIJENE, MONETARNI I FINANSIJSKI SEKTOR	20
• Cijene	20
• Monetarni sektor u BiH	21
• Bankarski sektor u BiH	23
• Tržište kapitala u BiH	26
IV. VANJSKI SEKTOR	29
• Platni bilans BiH	29
• Pregled vanjske trgovine	30
• Struktura i kretanje bh izvoza	31
• Struktura i kretanje bh uvoza	32
V. DIREKTNNA STRANA ULAGANJA	33
VI. INDEX POSLOVNOG POVJERENJA I POVJERENJA POTROŠAČA U BIH	36
DODATAK	41

PRILOZI

Tabela 1: Industrijska proizvodnja u BiH
Tabela 2: Industrijska proizvodnja u FBiH
Tabela 3: Industrijska proizvodnja u RS
Tabela 4: Realni sektor- industrija i usluge
Tabela 5: Realni sektor po entitetima
Tabela 6: Tržište rada
Tabela 7: Rast i struktura monetarnih agregata (kraj perioda)
Tabela 8: Indeks potrošačkih cijena (CPI)
Tabela 9: Rast i sektorska struktura kredita
Tabela 10: Rast i sektorska struktura depozita
Tabela 11: Kamatne stope na kredite stanovništvu u KM
Tabela 12: Kamatne stope na kredite nefinancijskim poduzećima u KM
Tabela 13: Kamatne stope na depozite
Tabela 14: Uvoz i izvoz roba u BiH
Tabela 15: Glavni trgovinski partneri

SPISAK GRAFIKONA:

Grafikon 1: Industrijska proizvodnja u Bosni i Hercegovini u prvom kvartalu 2016. godine
Grafikon 2: Prerađivačka industrija u BiH i glavnim trgovinskim partnerima K1 2016/K1 2015
Grafikon 3: Broj zaposlenih i nezaposlenih lica u BiH, stopa nezaposlenosti (poređenje g/g)
Grafikon 4: Prosječna penzija u BiH i stope rasta g/g
Grafikon 5: Struktura vanjskog duga po kreditorima na kraju prvog tromjesečja 2016. godine
Grafikon 6: Servisirane obaveze po osnovu vanjskog duga po valutnoj strukturi
Grafikon 7: Doprinosi rastu/smanjenju nivoa cijena u BiH (odabrani odjeljci CPI indeksa)
Grafikon 8: Prosječan saldo računa obveznih pričuva
Grafikon 9: Struktura deviznih pričuva u prvom kvartalu 2016 godine
Grafikon 10: Nekvalitetni krediti
Grafikon 11: Struktura ukupnih kredita u K1 2016. godini
Grafikon 12: Struktura ukupnih depozita za K1 2016. godine
Grafikon 13: Kretanje prosječne EKS na kredite
Grafikon 14: Kretanje prosječne EKS na depozite
Grafikon 15: Promet na SASE i BLSE uporedno (u mil. KM)
Grafikon 16: Javna ponuda obveznica i trezorskih zapisa uporedo SASE i BLSE K12016.god.
Grafikon 17: Kretanje deficita tekućeg računa BiH u K1 po godinama
Grafikon 18: Vanjskotrgovinska robna razmjena sa svijetom za K12016. god.
Grafikon 19: Pregled strukture rasta vanjskotrgovinske robne razmjene BiH u K1 2016. godine
Grafikon 20: Pregled vanjskotrgovinske robne razmjene i pokrivenosti uvoza izvozom po zemljama
Grafikon 21: Ukupno SDU u svijetu
Grafikon 22: Strana direktna ulaganja u BiH, Srbiji i Hrvatskoj
Grafikon 23: Ulaganja u BiH po kvartalima u 2013., 2014. i 2015. godini
Grafikon 24: Stope rasta SDI po kvartalima u 2015/2014. godini
Grafikon 25: Indeks povjerenja potrošača
Grafikon 26: Indeks poslovnog povjerenja u sektoru industrije
Grafikon 27: Indeks poslovnog povjerenja u sektoru građevinarstva
Grafikon 28: Indeks poslovnog povjerenja u sektoru usluga
Grafikon 29: Indeks poslovnog povjerenja u sektoru trgovine
Grafikon 30: Kompozitni indeks ekonomskog sentimenta

SPISAK TABELA:

Tabela 1: Nominalni i realni rast prosječnih penzija (g/g)
Tabela 2: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza
Tabela 3: Prihodi od direktnih poreza, taksi, kazni, naknada i doprinosa
Tabela 4: Ukupna novčana masa (M2) u prvom kvartalu 2016. godine
Tabela 5: Pričuvni novac (M0) u prvom kvartalu 2016. godine
Tabela 6: Financijski rezultat bankarskog sektora za K1 2016. godine
Tabela 7: Kreditni rejting BiH i zemalja u okruženju

LISTA SKRAĆENICA:

ARS	– Anketa o radnoj snazi	OR	– Obavezne rezerve
BATX	– Bosnian Traded Index	PB	– Platni bilans
BD	– Brčko Distrikt	PDV	– Porez na dodanu vrijednost
BDP	– Bruto domaći proizvod	PIF	– Privatizacijski investicijski fond
BDV	– Bruto dodana vrijednost	PJI	– Program javnih investicija
BHAS	– Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine	SASE	– Sarajevska berza
BIFX	– Indeks bosanskih investicijskih fondova	SASX-10	– Indeks rezultata 10 najboljih kompanija listiranih na Sarajevskoj berzi
BiH	– Bosna i Hercegovina	SB	– Svjetska banka
BLSE	– Banjalučka berza	SEE	– Jugoistočna Evropa
CBBiH	– Centralna banka Bosne i Hercegovine	SIPA	– Državna agencija za istrage i zaštitu
CEFTA	– Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini	SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
CPI	– Indeks potrošačkih cijena	SOR	– Srednjoročni okvir rashoda
DOB	– Dokument okvirnog budžeta	SRS	– Srednjoročna razvojna strategija
DSU	– Direktna strana ulaganja	SSP	– Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
EBRD	– Evropska banka za obnovu i razvoj	SST	– Sporazum o slobodnoj trgovini
EC	– Evropska komisija	SVF	– Statistika vladinih finansija
EKS	– Efektivna kamatna stopa	UIO	– Uprava za indirektno oporezivanje BiH
ERS-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 kompanija iz sistema Elektroprivrede RS	USAID	– Agencija Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj
EU	– Evropska unija	P1	– Prva polovina godine
FBiH	– Federacija Bosne i Hercegovine	P2	– Druga polovina godine
FIRS	– Indeks investicijskih fondova RS	K1	– Prvi kvartal godine
FISIM	– Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene	K2	– Drugi kvartal godine
JR UIO	– Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje	K3	– Treći kvartal godine
KM	– Konvertibilna marka (međunarodni standard ISO 4217)	K4	– Četvrti kvartal godine
MMF	– Međunarodni monetarni fond	M0	– Rezervni novac
MVTEO	– Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	M1	– Transakcijski novac
OMA	– Odjel za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje	M2	– Novac u širem smislu
		QM	– Kvazinovac
		mKM	– Milioni KM
		g/g	– Stopa rasta koja podrazumijeva promjenu u odnosu na isti period prethodne godine
		m/m	– stopa rasta koja podrazumijeva promjenu u odnosu na prethodni mjesec tekuće godine

GLAVNI EKONOMSKI POKAZATELJI U BiH - godišnji pokazatelji

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016 (p)
Nominalni BDP BiH (u milionima KM)	27.564	28.189	28.217	29.277*	30.302
Nominalna stopa rasta (u %)	2,4%	2,3%	0,1%	3,8%*	3,5%
Realna stopa rasta (u %)	-0,2%	1,7%	0,4%	2,6%*	3,2%
Stanovništvo (hiljade)	3.836	3.832	3.827	3.827*	3.827
BDP per capita (u KM)	7.186	7.356	7.367	7.367*	7.367
Broj nezaposlenih u BiH (u hiljadama)	543	552	550	542	534
Prosječne neto plate u BiH (u KM)	826	827	830	830	838
CPI (indeks potrošačkih cijena)	2,1%	-0,1%	-0,9%	-1,0%	0,0%
Konsolidirani budžet BiH ** (u % BDP-a)					
Tekući prihodi	41,6%	40,5%	42,4%	41,1%	-
Tekući rashodi	40,5%	38,8%	40,2%	38,7%	-
Štednja (Bruto operativni bilans)	1,1%	1,7%	2,2%	2,4%	-
Javne investicije (Transakcije u nefinansijskim sredstvima)	3,0%	3,7%	2,4%	1,9%	-
Suficit/Deficit (Neto pozajmljivanje(+)/zaduživanje(-))	-1,9%	-2,0%	-0,2%	0,5%	-
Vanjski javni dug	26,0%	26,3%	29,1%	29,7%	-
Novac i krediti ** (u % BDP-a)					
Novac u širem smislu (M2)	54,1%	57,1%	61,2%	63,7%	-
Kreditiranje privatnog sektora ⁽¹⁾	52,0%	52,1%	52,9%	52,3%	-
Platni bilans **					
Saldo tekućeg računa u milionima KM	-2.265,9	-1.417,3	-2.035,5	-1.588,6	-
U % BDP-a	-8,2%	-5,0%	-7,2%	-5,4%	-
Trgovinski bilans **	-6.148,9	-5.453,0	-6.186,8	-5.417,5	-
Izvoz roba i usluga (u milionima KM)	8.482,0	9.036	9.321	9.863,0	-
(stopa rasta u %)	0,9%	6,5%	3,2%	5,8%	-
Uvoz roba i usluga (u milionima KM)	14.631,0	14.489,0	15.508,0	15.280,6	-
(stopa rasta u %)	0,0%	-1,0%	7,0%	-1,5%	-
Bilans roba i usluga (u % BDP-a)	-22,3%	-19,3%	-21,9%	-18,5%	-
Bruto devizne rezerve **					
U milionima KM	6.508,6	7.068,3	7.825,6	8.606,3	-
U mjesecima uvoza roba i usluga	5,3	5,9	6,1	6,8	-
Servisiranje vanjskog javnog duga **					
U milionima KM	413,3	684,8	760,9	592,9	-
U % izvoza roba i usluga	4,9%	7,6%	8,2%	6,0%	-

* Izvor: Procjena DEP-a

** Izvor: Ministarstvo finansija i trezora BiH za vanjski javni dug i njegovo servisiranje; Centralna banka BiH za prihode, troškove i neto kreditiranje, kao platni bilans;

(p) Projekcije DEP-a

(1) Pod kreditima privatnog sektora obuhvaćeni su krediti svih sektora osim sektora vlade i javnih kompanija.

GLAVNI EKONOMSKI POKAZATELJI U BiH u periodu januar-mart

Realni sektor	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Industrijska proizvodnja BiH - rast fizičkog obima ⁽¹⁾	-5,1%	4,6%	4,4%	-0,7%	4,6%
Prerađivačka industrija BiH - rast fizičkog obima ⁽¹⁾	-4,7%	6,2%	11,1%	0,2%	6,5%
Broj nezaposlenih lica u BiH - prosjek (u hiljadama)	543	554	556	549	535
Prosječne plate u BiH - prosjek (u KM)	822	821	829	827	834
CPI (indeks potrošačkih cijena)	2,4%	0,8%	-1,6%	-0,6%	-1,3%
Javne finansije					
Rast neto prihoda od indirektnih poreza (g/g)	-0,1%	-2,4%	7,1%	3,1%	5,0%
Vanjski javni dug - promjena stanja duga (%)	8,6%	7,3%	4,6%	10,8%	-2,8%
Novac i krediti (stopa rasta g/g)					
Novac u širem smislu (M2)	4,6%	5,7%	6,8%	7,2%	8,5%
Kreditiranje privatnog sektora ⁽²⁾	3,4%	2,1%	3,7%	0,0%	3,8%
Platni bilans					
Saldo tekućeg računa (u milionima KM)	-486,9	-364,0	-456,4	-216,5	-242,9*
Porast deficita tekućeg računa (u %)	48,4%	-25,2%	25,4%	-52,6%	12,2%
Bilans roba i usluga					
Izvoz roba i usluga (u milionima KM)	1.801,6	1.958,6	2.052,5	2.189,0	2.187,0*
(stopa rasta u %)	-6,4%	8,7%	4,8%	6,7%	-0,1%
Uvoz roba i usluga (u milionima KM)	3.214,3	3.236,1	3.414,9	3.396,4	3.388,3*
(stopa rasta u %)	2,1%	0,7%	5,5%	-0,5%	-0,2%
Bruto devizne rezerve					
Bruto devizne rezerve - rast u %	-0,5%	3,5%	9,8%	12,1%	10,2%
U mjesecima uvoza roba i usluga	5,0	5,2	5,7	6,0	6,6

(1) Pokazatelji rasta industrijske proizvodnje za period 2012 - 2016 su zvanični podaci BHAS-a koje DEP koristi u izradi svojih analiza na temelju potpisanog protokola o međusobnoj razmjeni podataka.

(2) Pod kreditima privatnog sektora obuhvaćeni su krediti svih sektoria osim sektora vlade i javnih kompanija.

* Izvor: Procjena DEP-a

I REALNI SEKTOR

Ekonomski rast u prvom tromjesečju

Iako zvanični statistički podatci ekonomskog rasta BiH za prvo tromjesečje 2016. godine nisu bili objavljeni u vrijeme pisanja, dostupni indikatori ukazuju da je ekonomska aktivnost na godišnjem nivou rasla nešto intenzivnijom stopom u odnosu na stopu od 2,2% iz prvog kvartala 2015. godine. Na to ponajviše ukazuju znatno snažniji realni rast izvoza i prerađivačke industrije, uprkos naglom smanjenju vrijednosti izvoza električne energije (42%) u odnosu na prvo tromjesečje prethodne godine. Pored izvoza, rast je prije svega ostvaren u domenu privatne potrošnje uz blago smanjenje investicija i skroman doprinos javne potrošnje. Povećanje domaće tražnje i izvoza su doveli do snažnog realnog rasta robnog uvoza što je rezultiralo realnim rastom vanjskotrgovinskog deficita. Ova kretanja su u velikoj mjeri bila obilježena ubrzanim ekonomskim rastom okruženja u odnosu na prethodnu godinu, problemima u proizvodnji električne energije, naglim padom izvoznih i uvoznih cijena, te nastavkom deflatornih kretanja iz prethodnih godina.

Jačanje rasta u okruženju je ojačalo ne samo izvoznu tražnju nego i po svemu sudeći finansiranje finalne potrošnje, kako direktno kroz snažnije inostrane prilive novca, tako i indirektno kroz rast broja zaposlenih zahvaljujući izvozom podstaknutom porastu proizvodnje. Najznačajniji napredak okruženja je ostvaren u neposrednom susjedstvu. Tako je Srbija u prvom tromjesečju 2016. zabilježila realni rast od 3,5% nakon pada od 1,8% u istom periodu prethodne godine. Sličan napredak je ostvaren i u Hrvatskoj čija je stopa od 2,7% u 2016. godini bila višestruko iznad stope iz istog perioda 2015. godine. U isto vrijeme je ekonomski rast Eurozone povećan sa 1,3% u prvom kvartalu 2015 na 1,7% u 2016. U okviru toga, najznačajniji pomak su ostvarile Austrija (sa 0,5% u 2015 na 1,6% u 2016) i Italija (sa 0,2% u 2015 na 0,8% u 2016), dok je u Sloveniji koja u 2016. raste dosta visokom stopom od 2,5% ipak došlo do blagog usporavanja. Pri tome, Njemačka kao najuticajnija zemlja iz okruženja nastavlja rasti nepromijenjenom godišnjom stopom u odnosu na prethodnu godinu (1,3%).

Ova kretanja su dovela do snažnog realnog rasta robnog izvoza od oko 9% uprkos njegovom blagom nominalnom smanjenju od svega 0,2%. Naime, takav se rast dobije deflacionisanjem pomenute nominalne stope sa godišnjom promjenom indeksa jediničnih vrijednosti robnog izvoza (9,4%), ili indeksa proizvođačkih cijena za nedomaće tržište (6,1%). Rast robnog izvoza je mogao biti skoro 2 procentna poena pozitivniji da nije bilo naglog pada vrijednosti izvoza električne energije od 42% (g/g). U svakom slučaju, pozitivna izvozna kretanja su potakla snažan rast prerađivačke industrije od 6,5% (g/g) u prvom tromjesečju što je značajan napredak u odnosu na 0,2% iz istog perioda prethodne godine.

Rast proizvodnje u 2016. ali i prethodnom periodu je po svemu sudeći bio važan faktor povećanja broja zaposlenih od 2% (g/g), a kroz to i raspoloživog dohodka stanovništva u prvom tromjesečju 2016. godine. Raspoloživi dohodak je dodatno podstaknut deflacijom od 1,3% čime je kao i prethodnih godina ojačana njegova kupovna moć kroz realno jačanje plata, penzija i drugih vidova dohodaka građana. Tako je nominalni rast prosječne plate od 0,8% prerastao u realnu stopu od preko 2% u prvom tromjesečju dok penzije bilježe realni rast od 1,3% umjesto nominalne stagnacije. S druge strane, čini se da pad potrošačkih cijena nije u značajnoj mjeri ugrozio proizvodnju i zaposlenost obzirom da je najveći dio naglog pada proizvođačkih i izvoznih cijena neutralisan takođe naglim smanjenjem cijena uvoza. Jačanju raspoloživog dohodka je pomoglo i povećanje budžetskih izdvajanja na socijalna davanja od 1,8% (g/g) u okviru kojih se nalazi i finansiranje porasta broja pensionera od 2,7%. Ipak, za potpunu sliku o kretanju raspoloživog dohodka je neophodan uvid u novčane prilive iz inostranstva koji čine jedan od njegovih značajnijih izvora. Na žalost, ovaj faktor

nije bio poznat u vrijeme pisanja obzirom da zvanični platni bilans zemlje za prvo tromjesečje još uvijek nije bio objavljen.

U svakom slučaju, čini se da je finalna potrošnja uglavnom pratila rast raspoloživog dohodka. Na to ukazuje rast PDV prihoda (prema poreskim prijavama) od 3,9% čiju osnovicu upravo čini finalna potrošnja. Na rast potrošnje dodatno ukazuje i rast vrijednosti uvoza dobara široke potrošnje od 3-4% praćen povećanjem domaće proizvodnje, ali i izvoza. Pri tome, skroman rast budžetskih izdataka na plate i naknade, te nabavke roba i usluga od svega 1% (g/g) u prvom tromjesečju ukazuju na skroman doprinos javne potrošnje. S druge strane, čini se da su investicije zabilježile blago smanjenje, te da nisu značajno doprinosile ekonomskom rastu u prvom tromjesečju. Na to upućuju realno smanjenje građevinskih radova od 3,1% uz tek neznatno povećanje vrijednosti uvoza kapitalnih dobara od 0,3%. Smanjenje radova niskogradnje ukazuje da je do smanjenja investicija je po svemu sudeći došlo u domenu javnih radova, dok su privatne investicije ostvarile skroman rast. Pri tome je rast bankarskih kredita (nefinansijskim) privatnim preduzećima od 3,2% dao tek skroman doprinos privatnim investicijama.

Jačanje domaće tražnje, ali i izvoza su doveli do snažnog realnog rasta robnog uvoza. Naime, slično kao i kod izvoza, skokom uvoznih cijena od 9,9% (g/g), mjerenim promjenom indeksa jediničnih vrijednosti robnog uvoza, se nominalni pad (1,5%) iz prvog tromjesečja deflacionisanjem pretvara u snažan realni rast od 8,3%. Obzirom na gore navedeno, domaća tražnja nije dovoljna da objasni ovakav uvozni rast. Drugi dio objašnjenja bi mogao biti snažan rast izvoza koji često zahtjeva uvoz komponenti, sirovina i sl. U svakom slučaju, ovo bi obzirom na dvostruko veći uvoz od izvoza, dovelo do realnog rasta vanjskotrgovinskog deficita roba od 8,1%. Ipak, deflatori korišteni kod procjene ovako dinamičnih realnih stopa vanjske trgovine i deficita bi se mogli dovesti u pitanje.

Naime, pad izvoznih i uvoznih cijena od skoro 10% u prvom tromjesečju je dosta iznenađujući obzirom na kretanja svjetskih cijena. Uprkos činjenici da je stopa smanjenja svjetskih cijena energenata, hrane i metala u prvom tromjesečju 2016. godine uglavnom nije bila veća u odnosu na smanjenje iz istog perioda prethodne godine, stope pada indeksa jediničnih vrijednosti BH robnog izvoza i uvoza su višestruko povećane. Tako su jedinične vrijednosti robnog izvoza u prvom tromjesečju prethodne godine čak bile u blagom porastu (1,6%), dok je jedinična vrijednost robnog uvoza zabilježila pad od svega 2,3%. U isto vrijeme, indeks cijena proizvođača za nedomaće tržište ukazuje na znatno skromnije smanjenje izvoznih cijena (6,1%). Objašnjenje da cijene BH izvoza i uvoza sa velikim zakašnjenjem reaguju na promjene svjetskih cijena se ne čini pretjerano kredibilnim.

Građevinarstvo

Građevinski radovi u BiH iz prvog tromjesečja 2016. godine su u realnom smislu bili za 3,1% niži u odnosu na isti period prethodne godine. Ovo je prije svega posljedica godišnjeg pada niskogradnje od 7% dok je visokogradnja stagnirala (rast od 0,3%). Obzirom da infrastrukturni javni radovi čine glavninu niskogradnje, može se reći da je pad javnih investicija bio glavni uzrok smanjenja građevinskih radova u prvom tromjesečju. Iako su radovi u prvom bili za 0,4% niži u odnosu na četvrto tromjesečje, najveći dio ukupnog pada se desio u trećem tromjesečju 2015. godine kada su građevinski radovi smanjeni za 1,8% u odnosu na drugi kvartal. Ipak, uprkos godišnjem padu niskogradnje u 2016. godini, ona u prvom tromjesečju bilježi povećanje od 1,1% u odnosu na prethodno tromjesečje čime je prekinut negativan trend prisutan od četvrtog kvartala 2014. godine. Nastavak pozitivnog trenda niskogradnje u budućnosti bi mogao biti ključ oporavka građevinskih radova. Čini se da će za takvo nešto biti neophodno povlačenje novih javnih zajmova iz međunarodnih izvora. Ovo je neophodno za nastavak započetog investicionog zamaha u veće infrastrukturne projekte koji su i ranije finansirani na sličan način. S druge strane, visokogradnja bilježi suprotan trend u odnosu na niskogradnju. Ovdje je u prvom kvartalu došlo do pada (1,7%) u

odnosu na prethodno tromjesečje čime je zaustavljen dosta snažan pozitivan trend prisutan od trećeg tromjesečja 2014 godine. Rezultat toga je tek neznatan godišnji rast od 0,3% u 2016. godini što je znatno ispod dvocifrenih stopa iz prethodne godine. Situaciju nije promijenio ni porast stanja kredita stanovništva namjenjenih za kupovinu novih i popravku postojećih stambenih jedinica od 6,8% kao ni povećanje bankarskih kredita (nefinansijskim) privatnim preduzećima od 3,2%.

Maloprodaja

Prema zvaničnim podacima BHAS, promet maloprodaje na nivou BiH je u prvom tromjesečju 2016. godine za 4,2% realno porastao u odnosu na prethodno tromjesečje, a za 7,2% u odnosu na isti period prethodne godine. Time je skoro dostignut rast iz 2015. kada je na nivou cijele godine ostvarena impresivna stopa od 7,7%. Na žalost, teško je naći bilo koji drugi indikator koji je u skladu sa ovakvim rastom. Indikatori finalne potrošnje poput PDV prihoda i uvoza dobara široke potrošnje ne ukazuju na ovako snažan rast maloprodaje. Slična je situacija i sa rastom kredita stanovništva pretežno namjenjenih potrošnji od 4,9% koji teško da može objasniti visoke stope u maloprodaji. Broj zaposlenih je možda jedini indikator koji je donekle u skladu sa podacima prometa. Ovo možda više upućuje da je značajan dio rasta prometa rezultat sve kvalitetnijeg statističkog obuhvata sektora maloprodaje kao posljedica njegovog sve intenzivnijeg okrupnjavanja.

Industrijska proizvodnja u Bosni i Hercegovini

- *Povećanje fizičkog obima industrijske proizvodnje.*
- *Prerađivačka industrija dala najznačajniji doprinos ostvarenom rastu.*
- *Stagnacija energetskog sektora.*

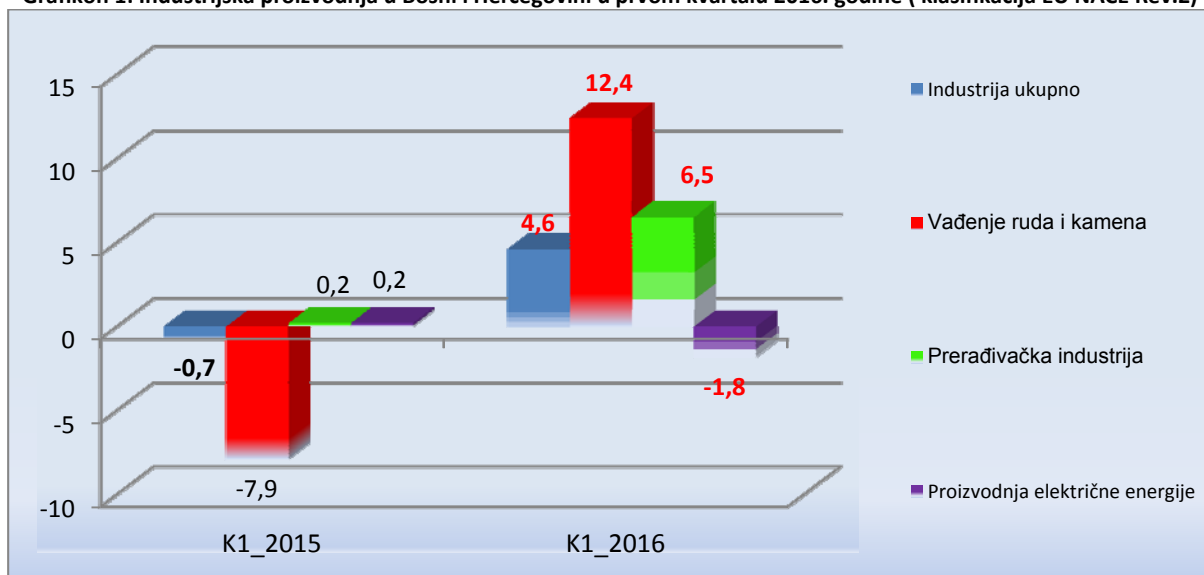
Tokom prvog kvartala 2016. godine Bosna i Hercegovina je ostvarila povećanje fizičkog obima industrijske proizvodnje od 4,6% u odnosu na isti period prethodne godine.¹ Povećanje fizičkog obima proizvodnje tokom prvog kvartala 2016. godine istovremeno je bilo praćeno i povećanjem broja zaposlenih od oko 2% u bh. industriji.

Posmatrano po sektorima najznačajniji doprinos rastu industrijske proizvodnje tokom prvog kvartala 2016. godine ostvaren je u okviru prerađivačke industrije koja je poređenju sa istim periodom 2015. ostvarila povećanje proizvodnje od 6,5%. Pored prerađivačke industrije kvartalno povećanje proizvodnje registrirano je u okviru sektora rudarstvo i iznosilo je 12,4%.

S druge strane, vrijedi istaći da je povećanje ukupne industrijske proizvodnje ostvareno bez doprinosa sektora za proizvodnju električne energije u okviru kojeg je zabilježena stagnacija.

¹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje "Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za mart 2016. godine", 20.04.2016.

Grafikon 1: Industrijska proizvodnja u Bosni i Hercegovini u prvom kvartalu 2016. godine (klasifikacija EU NACE Rev.2)

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Ako se bh. industrijska proizvodnja posmatra po klasifikaciji glavnih industrijskih grupa proizvoda vidljivo je povećanje proizvodnje u okviru većine kategorija pri čemu je najviša stopa rasta registrirana u okviru trajnih proizvoda za široku potrošnju i iznosila je skoro 70%. Povećanja proizvodnje zabilježena su i u okviru proizvoda za međufaznu potrošnju 6,2%, netrajnih proizvoda za široku potrošnju 5,4%, te u okviru energije 3,2%, dok je tokom prvog kvartala pad proizvodnje zabilježen samo u kategoriji kapitalnih proizvoda i iznosio je 3,1%.

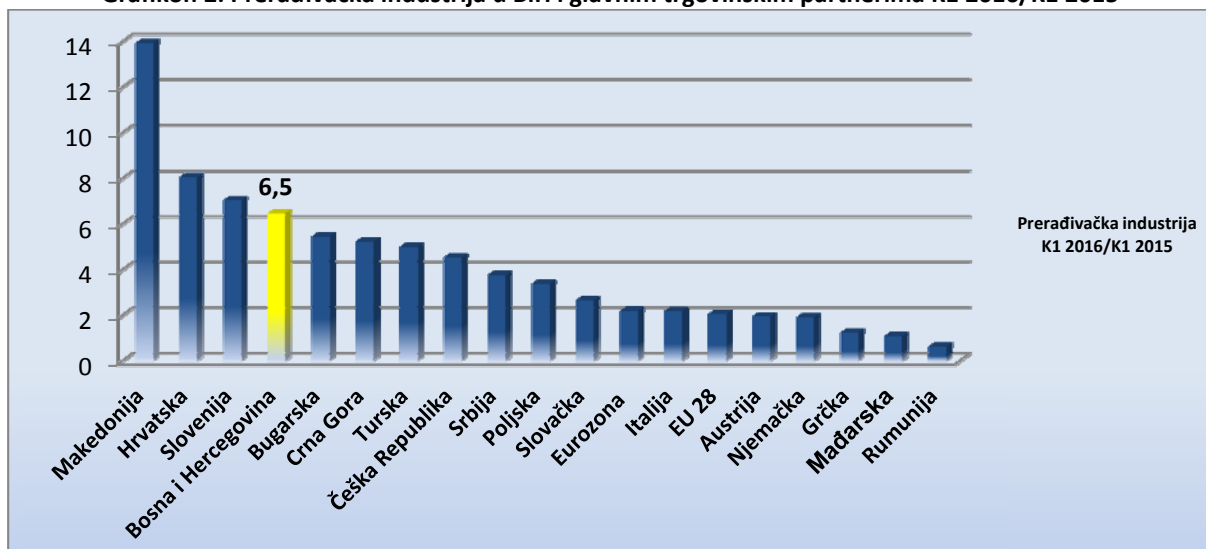
Prerađivačka industrija u BiH

Povećanje ukupne industrijske proizvodnje ostvareno je najviše zahvaljujući povećanju proizvodnje u prerađivačkoj industriji u okviru koje je tokom prvog kvartala 2016. godine zabilježeno povećanje proizvodnje od 6,5%. Rezultat je ovo povećanja proizvodnje u okviru pojedinih izvoznih grana kao što su drvna industrija i proizvodnja namještaja gdje su ostavarene dvocifrene stope rasta proizvodnje, zatim prehrambena industrija i proizvodnja metalnih proizvoda u okviru kojih je registriran rast proizvodnje od oko 10%, te hemijska industrija sa oko 7%.

Potrebno je također istaći i kvartalno povećanje proizvodnje u okviru proizvodnje nemetalnih minerala (građevinski materijal) od 26,6%. S druge strane, pojedine industrijske grane koje su tokom proteklih godina bile nosioci industrijske proizvodnje i bh. izvoza zabilježile su nešto slabije rezultate. Pad proizvodnje baznih metala od 5,8% tokom prvog kvartala 2016. godine je posljedica cijenovnih kretanja na svjetskom tržištu metala što potvrđuje pad ukupnog indeksa cijena metala od 20,3 % i pad svjetske cijene aluminijuma od 16% u odnosu na isti period prethodne godine. Pored baznih metala slabiji učinak proizvodnje u odnosu na isti period prethodne godine ostvaren je u okviru proizvodnje mašina, aparata i ostalih rezervnih dijelova za automobile u okviru kojih su registrirana smanjenja proizvodnje od oko 10%.

Na grafikonu ispod se nalazi međunarodno poređenje kretanja prerađivačke industrije u Bosne i Hercegovine sa zemljama koje su glavni trgovinski partneri i pojedinim evropskim zemljama:

Grafikon 2: Prerađivačka industrija u BiH i glavnim trgovinskim partnerima K1 2016/K1 2015

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Energetski sektor u BiH

Energetski sektor tokom prvog kvartala 2016. godine nije dao očekivani doprinos povećanju ukupne industrijske proizvodnje u BiH, tako da se sveukupna situacija u okviru ovog sektora može okarakterisati kao stagnacija. Međutim, ako se ovaj sektor posmatra detaljnije vidljivo je povećanje proizvodnje u okviru sektora rudarstva od 12,4% što je prije svega posljedica povećanja proizvodnje u rudnicima uglja i lignita od preko 20%, dok je proizvodnja u rudnicima metalnih ruda smanjena u jednakoj mjeri.

S druge strane, glavni razlog stagnacije energetskog sektora je bila je stagnacija u proizvodnji električne energije. Tokom prvog kvartala 2016. godine prema podacima NOSBiH-a ukupna proizvodnja električne energije u BiH iznosila je oko 4150 gwh što je za samo 0,8% više u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatra li se struktura proizvodnje električne energije u navedenom periodu vidljivo je da je glavni razlog ukupne stagnacije pad proizvodnje u hidroelektranama od 22%, dok je proizvodnja u termoelektranama povećana za oko 25% u odnosu na isti period prethodne godine. Ukupna potrošnja električne energije u Bosni i Hercegovini u navedenom periodu iznosila je 3169 gwh i u odnosu na isti period prethodne godine povećana je za 2,5%. U navedenom periodu došlo je do blagog povećanja ukupne razmjene električne energije pri čemu su stope rasta izvoza i uvoza iznosile 17,3% odnosno 6,2% (posmatrano u fizičkim jedinicama).²

Međutim ako se uvoz i izvoz električne energije posmatraju vrijednosno evidentan je pad izvoza električne od 42%, što je posljedica pada izvoznih cijena električne energije. Značajnije smanjenje proizvodnje registrirano je u okviru naftnih derivata i koksa i iznosilo je 7,1% odnosno oko 30% u odnosu na isti period prethodne godine.

² NOSBiH, "Izveštaj o tokovima električne energije na prijenosnoj mreži u BiH za mart 2016. godine", 28.04.2016. god, Sarajevo.

Tržište rada u BiH

- *Smanjena stopa nezaposlenosti u BiH. Broj zaposlenih lica uvećan za 2%.*
- *Umjeren nominalni rast prosječne neto plate u BiH uz stagnaciju prosječne penzije. Realni rast plata i penzija veći zbog deflacije.*

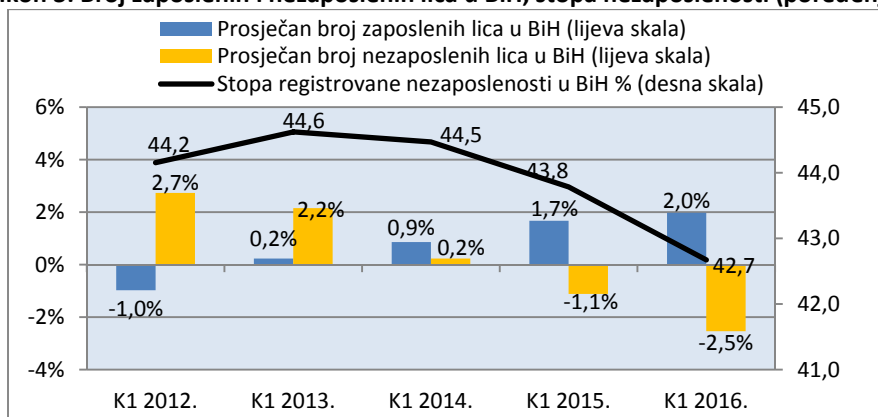
Zaposlenost

Prosječan broj zaposlenih lica u BiH u K1 2016. godine se nastavio uvećavati po bržoj stopi rasta (2% g/g) u poređenju sa istim periodom prethodne godine (grafikon ispod) i iznosi 719,3 hiljada.³ Najznačajniji doprinos rastu broja zaposlenih je bio u uslužnim djelatnostima i industriji. U okviru *trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala* broj zaposlenih je uvećan za 4,2% g/g.⁴ Uz rast obima industrijske proizvodnje broj zaposlenih u BiH u posmatranoj djelatnosti je značajno uvećan. U *prerađivačkoj industriji*, koja zapošljava oko 20% od ukupno zaposlenih u BiH, broj zaposlenih lica je uvećan za 3,2% g/g. Pored pomenutih djelatnosti broj zaposlenih je bitno uvećan i u područjima djelatnosti *hotela i restorana* (8,4% g/g)⁵ i građevinarstva 5,4% g/g.

Djelatnosti⁶ javne uprave i odbrane, obrazovanja i zdravstvene zaštite imale su negativan doprinos rastu broja zaposlenih jer je broj zaposlenih u ovim djelatnostima u prosjeku smanjen za 0,9% g/g. Iako u periodu izrade Ekonomskih trendova nije objavljen podatak o broju zaposlenih lica u RS, može se pretpostaviti na osnovu raspoloživih podataka za BiH da je broj zaposlenih lica i u RS uvećan. U K1 2016. godine broj zaposlenih lica u FBiH je uvećan za 1,2% i iznosi 451,3 hiljada.

U analizi broja zaposlenih prema djelatnostima primjećuje se da je najznačajniji rast broja zaposlenih u FBiH bio u istim djelatnostima kao i na nivou BiH (prerađivačka industrija, trgovina na veliko i malo, hoteli i restorani).

Grafikon 3: Broj zaposlenih i nezaposlenih lica u BiH, stopa nezaposlenosti (poređenje g/g)

Izvor: BHAS, zavodi za zapošljavanje u BiH, DEP kalkulacije

³ Podatak se odnosi na prosjek tri mjeseca 2016. godine kao i ostale stope rasta u cijelom paragrafu. Izvor: BHAS, privremeni podatak.

⁴ Promet trgovine na malo u prva tri mjeseca 2016. godine ostvario je rast od 8,6%, 9,8%, 6,6% g/g respektivno. Izvor: BHAS, Statistika trgovine na malo br.3, tabela 2.

⁵ Odnosi se na područje djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane.

⁶ Odnosi se na djelatnosti O - javne uprave i odbrane, obaveznog socijalnog osiguranja, P - obrazovanja i Q - zdravstvene zaštite i socijalne pomoći (prosjeak tri djelatnosti). Izvor: BHAS.

Nezaposlenost

U K1 2016. godine nastavljeno je smanjenje broja nezaposlenih lica. Prosječan broj nezaposlenih lica u BiH u K1 2016. godine iznosio je 535,4 hiljada, i manji je za 2,5% u odnosu na isti period prethodne godine. Intenzitet smanjenja broja nezaposlenih lica bio je znatno brži upoređenju sa K1 2015. Godine (grafikon iznad, 1,4 p.p). Time je stopa registrovane nezaposlenosti u BiH smanjena za 1,1 p.p. u odnosu na isti kvartal prethodne godine i iznosi 42,7%.⁷

Smanjenje broja nezaposlenih je registrovano u oba bh. entiteta, uz nešto bržu stopu smanjenja u RS. U FBiH prosječan broj nezaposlenih lica je iznosio 387,4 hiljada i manji je za 1,6% g/g. U strukturi broja nezaposlenih najveći broj lica smanjen je u kategorijama KV, i NKV lica.⁸ Od ukupno brisanih iz evidencije 68% je zbog zaposlenja. U RS prosječan broj nezaposlenih lica u K1 2016. godine smanjen je za 5,2% g/g i iznosi 136 hiljada. Najveći doprinos smanjenju broja nezaposlenih lica u RS je u kategorijama KV, NKV i SSS. Od ukupnog broja brisanih iz evidencije oko 48% je zbog zaposlenja i obavljanja privatne djelatnosti.⁹

Plate

Uz povećanje broja zaposlenih lica prosječna neto plata u BiH u K1 2016. godine je uvećana za 0,8% g/g i iznosi 834 KM. Realni rast neto plate bio je nešto brži i iznosi 2,1%. U analizi prosječne neto plate prema područjima djelatnosti primjećuje se umjeren rast plata u većini područja djelatnosti. Istovremeno, u pojedinim uslužnim¹⁰ djelatnostima je zabilježeno smanjenje neto plate, što je usporilo rast prosječne neto plate u BiH. Najbrži rast neto plate je zabilježen u području djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribolova (3,7% g/g), poslovanja nekretninama (3,1% g/g) i prerađivačke industrije (2,3% g/g). U području djelatnosti javne uprave, obrazovanja, zdravstvene zaštite i socijalne pomoći neto plata je u prosjeku uvećana za 1% g/g.

Prosječne neto plate u bh. entitetima su takođe imale umjeren nominalni rast (tabela ispod) u K1 2016. godine. U FBiH prosječna neto plata je iznosila 835 KM, a u RS 831 KM. U RS u područjima djelatnosti vađenja ruda i kamena, trgovine, prevoza i skladištenja, informacija i komunikacija i stručnim, naučnim i tehničkim djelatnostima neto plate su smanjene u poređenju sa istim kvartalom prethodne godine, dok su u FBiH povećane, što je doprinijelo sporijem rastu prosječne neto plate u RS.

Tabela 1: Nominalni i realni rast prosječnih neto plata (g/g)

	BiH	FBiH	RS
Nominalni rast			
K1 2014.	0,9%	0,8%	1,1%
K1 2015.	-0,2%	-0,8%	1,2%
K1 2016.	0,8%	0,9%	0,6%
Realni rast			
K1 2014.	2,5%	2,3%	2,9%
K1 2015.	0,4%	-0,6%	2,4%
K1 2016.	2,1%	2,2%	2,0%

Izvor: BHAS, entitatski zavodi za statistiku, DEP kalkulacije

⁷ U periodu pripreme ekonomskih trendova nije objavljena anketna stopa nezaposlenosti u BiH za 2016. godinu.

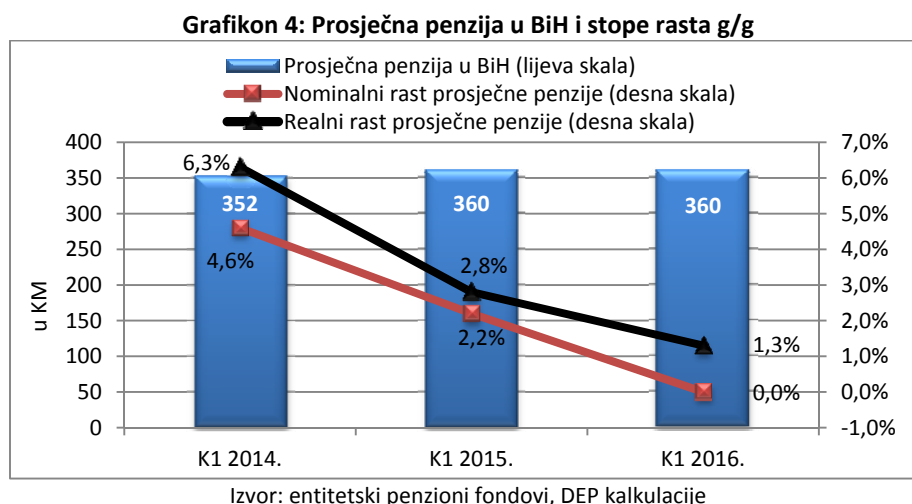
⁸ Izvor: Zavod za zapošljavanje FBiH. Analizirani podaci se odnose na poređenje K1 2016/K1 2015.

⁹ Izvor: Zavod za zapošljavanje RS. Podatak se odnosi na period januar-mart. Pored toga, oko 31,3% brisanih sa evidencije je zbog neredovnog javljanja.

¹⁰ Prosječna neto plata u području djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane je smanjena 1,7% g/g, administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima -2,6% g/g, a u ostalim uslužnim djelatnostima je smanjena za 1,6% g/g.

Penzije

Uz povećanje broja zaposlenih i prihoda od doprinosa za PIO (detaljnije u poglavlju Javne finansije) u K1 2016. godine broj penzionera u BiH je uvećan za 2,7% g/g, i iznosi 647,9 hiljada. U poređenju sa K1 2015. godine stopa rasta broja penzionera je veća za 2,6 p.p. Istovremeno, prosječna penzija u BiH se nominalno nije mijenjala u poređenju sa K1 2015. godine i iznosi 360 KM.¹¹ Kao i u prethodnoj godini realni rast prosječne penzije je bio nešto veći (1,3%) zbog deflacije.

Prosječne penzije u oba bh. entiteta nisu se bitno mijenjale upoređenju sa K1 2015. godine (FBiH 0,1% g/g, RS -0,2% g/g), što je uticalo na stagnaciju prosječne penzije u BiH. U FBiH prosječna penzija je iznosila 371 KM, a u RS 343 KM. Najveći broj isplaćenih penzija u BiH pripada starosnim (oko 53%), a potom porodičnim penzijama (30%). U K1 2016. godine najniža penzija je ostala nepromijenjena u odnosu na prethodnu godinu i iznosi 326,2 KM u FBiH, odnosno 174,4 KM u RS.¹²

¹¹ Prosječna penzija u BiH je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog broja penzionera u svakom od bh. entiteta u ukupnom broju penzionera. Entitetske prosječne penzije se odnose na sve isplaćene penzije bez obzira na mjesto prebivališta penzionera.

¹² U FBiH najniža penzija se odnosi na 20. godina radnog staža, a u RS na 15. godina.

II JAVNE FINANSIJE

- *Raspoloživi podaci za K1 2016. godine ukazuju na deficit opšte vlade BiH.*
- *Poreski prihodi (indirektni porezi, direktni porezi) i prihodi od doprinosa u posmatranom periodu bilježe rast.*
- *Stanje vanjskog duga bilježi smanjenje, kao i servis istog.*

BiH konsolidovani budžet opšte vlade

U prva tri mjeseca tekuće godine, a prema preliminarnim konsolidovanim podacima od strane OMA-e BiH, opšta vlada je zabilježila rast i javnih prihoda i tekućih rashoda istom stopom od 2,7% g/g, dok su ukupni javni rashodi rasli nešto brže (3,5% g/g). Iako u navedenim podacima nedostaju podaci koji obuhvataju javne radove iz domena javnih preduzeća (JP autoceste i JP autoputevi), ovo jasno ukazuje na skroman deficit opšte vlade. Kada bi se uvrstili i oni, ostvareni deficit bi bio mnogo veći¹³.

Rast ukupnih budžetskih prihoda rezultat je rasta poreskih prihoda: od indirektnih poreza (4,4%) i direktnih poreza (12,6%). Tokom prvog tromjesečja ukupni javni rashodi su ostvarili rast od 3,5% g/g, uz rast tekućih rashoda od 2,7%. Rast tekućih rashoda rezultat je rasta svih kategorija rashoda, a najviše je uticalo povećanje doznaka na ime socijalne zaštite (1,8%), bruto plata i naknada zaposlenih (1,1%) i izdataka za materijal i usluge (1,0%), kao najznačajnijih stavki. Takođe, na rast tekućih rashoda uticao je i rast izdataka za kamate (0,5%), i to kamate po osnovu zaduživanja u inostranstvu (3,0%).

BiH konsolidovani budžet centralne vlade¹⁴

Prema preliminarnim podacima OMA-e BiH, centralna vlada je ostvarila blagi suficit, kao rezultat većih prihoda u odnosu na rashode. U istom periodu ukupni prihodi su rasli stopom od 17% g/g, dok su tekući rashodi rasli nešto brže 27,1%.

Na rast ukupnih budžetskih prihoda doprinos su dali rast prihoda od poreza (direktni i indirektni) kao i neporeski prihodi. U poređenju sa istim periodom prethodne godine prihodi od indirektnih poreza su veći za 3,9%, direktnih poreza 14,6%, a od neporeskih prihoda za 2,8%. Tokom posmatranog kvartala ukupni budžetski rashodi su povećani za 26,2%, dok su tekući rashodi povećani za 27,1%. Na rast tekućih rashoda uticali su: rast izdataka za bruto plate i naknade zaposlenih (2,9%), doznake na ime socijalne zaštite (uvećane za čak 154%¹⁵, zbog isplate penzija), izdaci za kamate (8,3%) kao i rast izdvajanja za subvencije.

U posmatranom tromjesečju jedino su izdaci po osnovu materijala i usluga zabilježili smanjenje (1,1%).

¹³ CB BiH objavljuje mnogo potpunije podatke, a koji se odnose na konsolidovanu opštu vladu jer pored različitih nivoa vlasti (centralna vlada, kantoni, opštine) uključuju i fondove i javna preduzeća autoceste.

¹⁴ Konsolidovani budžet centralne vlade uključuje prihode i rashode budžeta institucija BiH, FBiH, RS i BD.

¹⁵ Od 01.01.2016. godine fond PIO je prešao na trezor RS. Prelaskom na budžet RS su se izbjegla dalja zaduživanja fonda PIO i osigurala sredstva koja nedostaju za isplatu penzija.

Indirektni porezi

Za prva tri mjeseca 2016. godine, prikupljeni neto prihodi od indirektnih poreza su zabilježili rast od 5,0% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Rast prikupljenih neto prihoda na JR rezultat je rasta prikupljenih bruto prihoda sa jedne strane (3,3%), kao i smanjenja povrata (4,0%) po osnovu indirektnih poreza, sa druge strane. Pozitivan doprinos rastu neto prihoda od indirektnih poreza dali su: rast prihoda od PDV-a (3,8 p.p.), rast prihoda od akciza (1,4 p.p.) i rast prihoda od putarina (0,6 p.p.), dok su negativan doprinos rastu dali: neusklađeni prihodi (0,6 p.p.) i prihodi od carina (0,2 p.p.).

Tokom prva tri mjeseca tekuće godine prikupljeno je oko 771 milion KM prihoda po osnovu PDV-a, što je za 6,2% više nego u istom periodu prethodne godine. Rast prihoda od PDV-a, a prema poreskim prijavama, je iznosio 3,9%, zahvaljujući povećanju prihoda od PDV-a u domaćem prometu od 4,0%. U isto vrijeme, uvozni PDV je zabilježio neznatno smanjenje od 0,1% (što je u skladu sa nominalnim padom uvoza u istom periodu).

U 2016. godini nastavljeno je sa harmonizacijom akcizne politike u BiH sa politikom akciza na duvanske prerađevine u EU¹⁶. U posmatranom periodu, po osnovu akciza prikupljeno je oko 327 miliona KM prihoda, što je za 5,2% više nego u istom periodu prethodne godine. Uvozne akcize sa rastom od 8,2% su najviše i doprinijele rastu ukupnih prihoda od akciza, dok su prihodi po osnovu domaće akcize smanjeni za 0,8%. Doprinos rastu akciza, a prema vrsti proizvoda: akcize na naftu i naftne derivate (3,3 p.p.), akcize na duvanske prerađevine (1,7 p.p.), uvozni duvan i duvanske prerađevine (1,8 p.p.) i ostale akcize (0,2 p.p.).

Rast neto prihoda od indirektnih poreza pozitivno se odrazio i na sposobnost finansiranja budžeta kroz raspodjelu sredstava sa JR UIO BiH. Za krajnje korisnike (koje obuhvata izdvajanja za servis vanjskog duga i finansiranje budžeta), nakon izdvajanja sredstava za minimalne rezerve (povrate), izdvojeno je više sredstava za 4,6% u odnosu na isti period prethodne godine. Pošto su potrebe za servisiranjem vanjskog duga korisnika i tokom posmatranog perioda smanjene, to je rezultiralo povećanjem budžetskih priliva sa JR od 5,7%.

¹⁶ Odluka o utvrđivanju posebne i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2015. godinu, Službeni glasnik BiH, broj 94/15. Ovom odlukom je definisano će se od 01.01.2016. godine, na cigarete i duvan za pušenje plaćati sljedeća akciza i to: **a) akciza na cigarete, i to:**

- proporcionalna akciza po stopi od 42% na osnovicu utvrđenu u skladu sa članom 15. stav (1) tačka b) Zakona o akcizama u Bosni i Hercegovini i

- posebna akciza u iznosu od 60,00 KM za 1.000 komada, odnosno 1,20 KM za pakovanje od 20 komada.

b) akciza na duvan za pušenje u iznosu od 89,20 KM/ kg.

Tabela 2: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)

	2016 struktura	2014 jan-mar	2015 jan-mar	2016 jan-mar	2016 jan	2016 feb	2016 mar
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	6,1	3,4	3,3	2,8	1,5	5,7
Povrati	16,7	1,9	5,0	-4,0	-3,0	-11,2	2,5
<u>Neto prihodi - prikupljeno</u>	<u>83,3</u>	<u>7,1</u>	<u>3,1</u>	<u>5,0</u>	<u>4,0</u>	<u>4,4</u>	<u>6,4</u>
PDV	51,7	9,5	-2,3	6,2	8,5	4,7	5,7
Carine	3,7	12,8	11,3	-3,9	-15,6	0,9	-0,8
Akcize	21,9	4,2	10,1	5,2	-0,4	0,6	17,0
Putarine	5,0	12,7	5,9	10,7	-1,5	6,4	27,3
Ostali prihodi	0,3	-2,7	9,3	3,4	-5,2	8,9	5,6
Neusklađeni prihodi	0,7	-79,8	423,2	-42,8	-1,0	...	...
<u>Raspoloživo za raspodjelu</u>	<u>100,0</u>	<u>6,6</u>	<u>3,9</u>	<u>3,0</u>	<u>1,4</u>	<u>1,4</u>	<u>6,2</u>
Minimalne rezerve	17,0	0,6	4,5	-3,8	-1,9	-10,0	0,6
<u>Budžeti</u>	<u>83,0</u>	<u>8,1</u>	<u>3,8</u>	<u>4,6</u>	<u>2,1</u>	<u>4,0</u>	<u>7,3</u>
Servisiranje vanjskog duga	8,2	50,9	-10,1	-5,1	-23,6	28,2	-7,0
FBiH	5,2	47,9	-10,2	-5,2	-25,0	30,1	-6,6
RS	3,0	56,5	-10,1	-5,7	-21,0	21,8	-8,0
BD	0,0	-3,4	87,3	855,7	0,0	2214,5	469,5
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	74,8	3,8	5,8	5,7	4,8	2,5	10,3
Institucije BiH	12,5	0,0	0,0	2,4	-0,8	4,2	3,7
FBiH	39,6	5,6	9,1	4,7	4,4	0,6	9,7
RS	20,3	2,4	3,6	10,3	9,3	5,6	16,9
BD	2,4	9,7	4,4	3,6	2,7	1,2	6,7

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Direktni porezi i doprinosi

Rast ukupno prikupljenih prihoda u nadležnosti entitetskih poreskih uprava (FBiH od 9,1% i RS od 2,7%) rezultirali su da navedeni prihodi na nivou BiH tokom prvog tromjesečja 2016. godine ostvare rast od 6,9%. Do navedenog rasta doveo je rast svih kategorija prihoda iz nadležnosti poreskih uprava. Najveći udio u ukupnim prihodima imaju prihodi od doprinosa koji su veći za 2,9% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Prihodi po osnovu direktnih poreza su veći za 20,5%, a prihodi po osnovu taksi, kazni i naknada za 8,2%.

Ukupno prikupljeni prihodi u nadležnosti PU FBiH, tokom posmatranog perioda, su porasli za 9,1%, i to zahvaljujući rastu svih kategorija prihoda (direktni porezi, doprinosi, kazne, takse i naknade). Direktni porezi su rasli značajnom stopom rasta (28,4%) kao rezultat povećanja prihoda od poreza na dohodak, ali i značajnijeg rasta prihoda od poreza na dobit i poreza građana. Na strani poreza na dobit treba izdvojiti porez na dobit preduzeća, kao i porez na dobit banaka i drugih finansijskih organizacija, koji su u posmatranom periodu ostvarili značajan rast. Što se tiče poreza građana, tu svakako treba izdvojiti porez na imovinu (od fizičkih i pravnih lica, na motorna vozila, promet nekretninama). Jedino kategorija ostalih poreza, u nadležnosti PU FBiH, u posmatranom periodu bilježi smanjenje.

Kao što je ranije spomenuto, prihodi prikupljeni od strane PU RS takođe bilježe povećanje, ali znatno sporije od onog ostvarenog u FBiH. U kategoriji direktnih poreza, koja je ostvarila rast, jedino zabilježeno povećanje jeste kod poreza na dobit, i to na dobit preduzeća. Na smanjenje prihoda po osnovu poreza na dohodak uticale su izmjene Zakona o porezu na dohodak iz 2015. u dijelu koji se odnosi na ukidanje oporezivanja dividende i udjela u dobiti pravnog lica, te manja naplata poreza od

kapitalnih dobitaka¹⁷. Kod doprinosa, koji takođe bilježe povećanje, iako skromno, jedino smanjenje je zabilježeno kod doprinosa za zapošljavanje. Na ovakvo kretanje doprinosa u RS odrazila se promjena osnovice za doprinose za lica koja samostalno obavljaju preduzetničku aktivnost¹⁸.

Tabela 3: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.

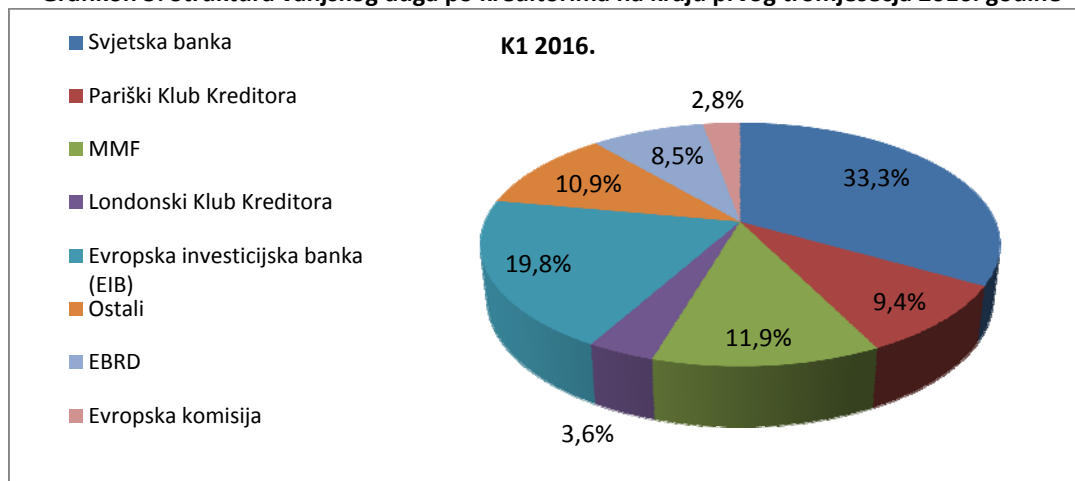
Naziv prihoda	FBiH jan-mar			RS jan-mar			BiH jan-mar		
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %
	2015	2016		2015	2016		2015	2016	
Direktni porezi	152,9	196,3	28,4	113,6	124,9	9,9	266,5	321,2	20,5
Porez na dohodak	74,3	86,7	16,7	53,0	50,7	-4,4	127,3	137,4	7,9
Porez na dobit	51,2	61,7	20,6	54,0	68,4	26,8	105,1	130,2	23,8
Porezi građana	27,0	47,5	76,1	3,1	2,8	-7,5	30,0	50,3	67,6
Ostali porezi	0,4	0,4	-11,3	3,6	3,0	-18,5	4,0	3,3	-17,8
Ostale takse, kazne i naknade	133,6	153,1	14,6	81,1	79,2	-2,3	214,7	232,3	8,2
Doprinosi	667,6	691,5	3,6	301,6	305,4	1,3	969,2	996,9	2,9
PIO	372,0	383,8	3,2	169,4	171,6	1,3	541,4	555,4	2,6
Zdravstvo	265,7	276,4	4,0	110,0	111,2	1,0	375,8	387,5	3,1
Nezaposleni	29,8	31,3	5,2	12,6	8,7	-31,2	42,4	40,0	-5,6
Dječija zaštita	0,0	0,0	-	8,6	12,8	49,2	8,6	12,8	49,2
Zapošljavanje invalida	0,0	0,0	-	1,0	1,1	13,0	1,0	1,1	13,0
UKUPNO	954,1	1.040,9	9,1	496,4	509,5	2,7	1.450,4	1.550,4	6,9

Izvor: Poreska uprava RS i Poreska uprava FBiH

Vanjski dug

Prema preliminarnim podacima MFT BiH, stanje vanjske zaduženosti na kraju prvog tromjesečja 2016. godine je 8,2 milijarde KM, što je 2,8% manje nego u istom periodu prethodne godine.

Grafikon 5: Struktura vanjskog duga po kreditorima na kraju prvog tromjesečja 2016. godine

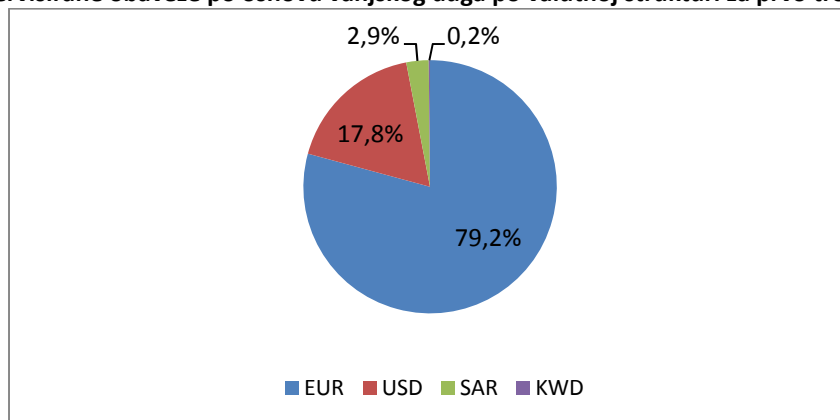
Izvor: Ministarstvo finansija i trezora BiH

¹⁷ Novi Zakon o porezu na dohodak je u primjeni od 01.09.2015. godine („Službeni glasnik RS br. 60/15), a efekat primjene je prisutan i u prvih par mjeseci 2016. godine. Od 01.01.2016. na snazi su još i: Zakon o porezu na dobit („Službeni glasnik RS, br. 94/15), Zakon o izmjenama Zakona o porezu na upotrebu, držanje i nošenje dobara („Službeni glasnik RS br. 110/15).

¹⁸ Od 01.01.2016. u primjeni je i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima („Službeni glasnik RS br. 103/15).

Na servisiranje obaveza dospjelih na ime javnog vanjskog duga utrošeno oko 116,9 miliona KM, što je za 7,6% manje u odnosu na isti period prethodne godine. Dospjele obaveze po vanjskom dugu u posmatranom periodu su servisirane redovno. Od ukupno servisiranog iznosa, servisiranje glavnice je smanjeno za 10,8%, dok je servisiranje kamata poraslo za 7,7% u odnosu na isti period prethodne godine. Servisirane obaveze po osnovu vanjskog duga po valutnoj strukturi date su u grafikonu ispod.

Grafikon 6: Servisirane obaveze po osnovu vanjskog duga po valutnoj strukturi za prvo tromjesečje 2016.

Izvor: Ministarstvo finansija i trezora BiH

U toku prvog tromjesečja tekuće godine, a prema podacima MFT BiH povučeno je ukupno 133,2 miliona KM kreditnih sredstava, što je za 64% više nego u istom periodu prethodne godine. Navedena kreditna sredstva su namjenjena za finansiranje investicionih projekata. Od tog iznosa 67,2% je finansirano projekata u RS, 32,5% projekata u FBiH i svega 0,4% u BD.

III CIJENE, MONETARNI I FINANSIJSKI SEKTOR

Cijene

- *Smanjanje nivoa cijena u BiH - deflacija 1,3% u K1 2016. godine. Cijene nafte i hrane na svjetskom tržištu smanjene u poređenju sa prvim kvartalom prethodne godine.*

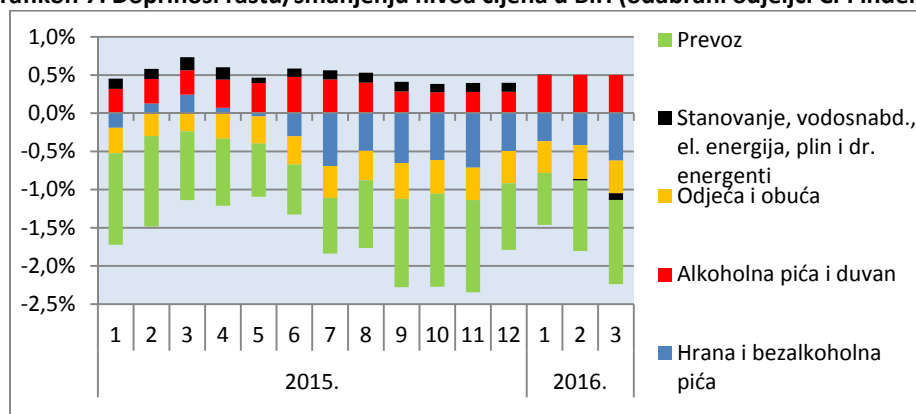
U K1 2016. godine cijene energenata (prvenstveno sirove nafte i gasa) na svjetskom tržištu su i dalje na izrazito niskom nivou. Iako je cijena nafte na kraju kvartala veća u odnosu na početak kvartala, ipak je i dalje značajno niska. Cijena sirove nafte u posmatranom kvartalu je u prosjeku iznosila 32,8 \$/barelu, i u odnosu na isti period prethodne godine je niža za oko 37%. Istovremeno, cijene prirodnog gasa su smanjene za oko 50% g/g.¹⁹ Uslijed pomenutih dešavanja nivo cijena u EU 28 je bio gotovo nepromijenjen u odnosu na K1 2015. godine (0,1% g/g).²⁰

U BiH u K1 2016. godine je registrovana deflacija od 1,3% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Najznačajniji doprinos deflaciji bio je u odjeljcima prevoza, hrane i bezalkoholnih pića, odjeće i obuće (grafikon ispod). U odjeljku prevoza cijene su smanjene za 6,7% g/g zbog izrazito niskih cijena goriva i maziva za lična prevozna sredstva (-13,4% g/g) koja čine 2/3 posmatranog odjeljka. Indeks cijena hrane na svjetskom tržištu u K1 2016. godine postepeno raste (poređenje m/m). Međutim, u poređenju sa K1 2015. godine cijene hrane su niže za 8,2% g/g. U BiH cijene u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića u posmatranom kvartalu su niže za 1,4% g/g.

U okviru stanovanja, vodosnabdijevanja el. energija, plina dr. energenata cijene su niže za 0,3% a najveći doprinos je bio kroz smanjanje cijena gasa i tečnih goriva.²¹ Cijene odjeće i obuće su u K1 2016. godine smanjene za 8,8% g/g.

U većini ostalih odjeljaka nije bilo značajnijih promjena cijena. Izuzetak je odjeljak alkoholnih pića i duvana sa povećanjem cijena od 9,5% g/g, što je posljedica nastavka usklađivanja politike akciza na duvan i cigarete sa EU legislativom.²²

Grafikon 7: Doprinosi rastu/smanjenju nivoa cijena u BiH (odabrani odjeljci CPI indeksa)

Izvor: BHAS, DEP kalkulacije

¹⁹ Izvor: MMF baza podataka (simple average of three spot prices, Russian natural gas)

²⁰ Izvor: EUROSTAT. Cijene u odjeljcima transporta, stanovanja i hrane i bezalkoholnih pića su najviše doprinijele stagnaciji ukupnog nivoa cijena u EU.

²¹ U odjeljku stanovanja, vodosnabdijevanja el. energija, plina dr. energenata najveći udio pripada pododjeljku el.energiji, plinu i dr. energentima (oko 76%).

²² Povećanje akciza na cigarete i duvan od 01.01.2016. godine. Minimalna akciza za pakovanje cigareta od 20 komada iznosi 2,23 KM, a posebna akciza 1,20 KM za isto pakovanje. Akciza na duvan iznosi 89,20 KM po kilogramu. Izvor: Odluka o utvrđivanju posebne i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2016. godinu.

Monetarni sektor u BiH

- nastavak rasta monetarnih agregata u prvom kvartalu 2016. godine
- bruto devizne pričuve iznosile 8,6 mlrd. KM

Ukupna novčana masa (M2) u prvom kvartalu 2016. godine iznosila je 18,9 mlrd. KM što je za 1,5 mlrd. KM više u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Ovaj rast M2 rezultat je kontinuiranog rasta svih komponenti novčane mase, tj. prenosivih i ostalih depozita kao i gotovine izvan banaka.

Tabela 4: Ukupna novčana masa (M2) u prvom kvartalu 2016. godine

Opis	M1		QM			M2
	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Penosivi depoziti u inozemnoj valuti	Ostali depoziti u inozemnoj valuti	Ukupna novčana masa
1	2	3	4	5	6	7=2+...+6
Stanje (u mil. KM)	3.035,4	5.193,0	3.631,1	1.419,9	5.510,5	18.789,8
Stopa rast g/g	7,4%	17,4%	6,9%	9,8%	2,4%	8,5%
Učešće u M2	16,2%	27,6%	19,3%	7,6%	29,3%	100,0%
Doprinos rastu (u p.b.)	1,2	4,4	1,4	0,7	0,7	8,5

Izvor: CBBiH

Pričuvni novac (M0) neznatno je niži poredeći s krajem godine (19,9 mil. KM) zbog smanjenja depozita banaka kod CBBiH, međutim, poredeći s istim razdobljem prošle godine zabilježen je rast od 10,1%, prvenstveno zahvaljujući rastu depozita banaka kod CBBiH, a zatim i gotovini izvan monetarnih vlasti. Na kraju prvog kvartala 2016. godine M0 je iznosio 7,5 mlrd. KM. Zbog bržeg rasta M0 u odnosu na M2 novčana multiplikacija je nešto usporenija u odnosu na K1 2015. godine i iznosi 2,5067.

Tabela 5: Pričuvni novac (M0) u prvom kvartalu 2016. godine

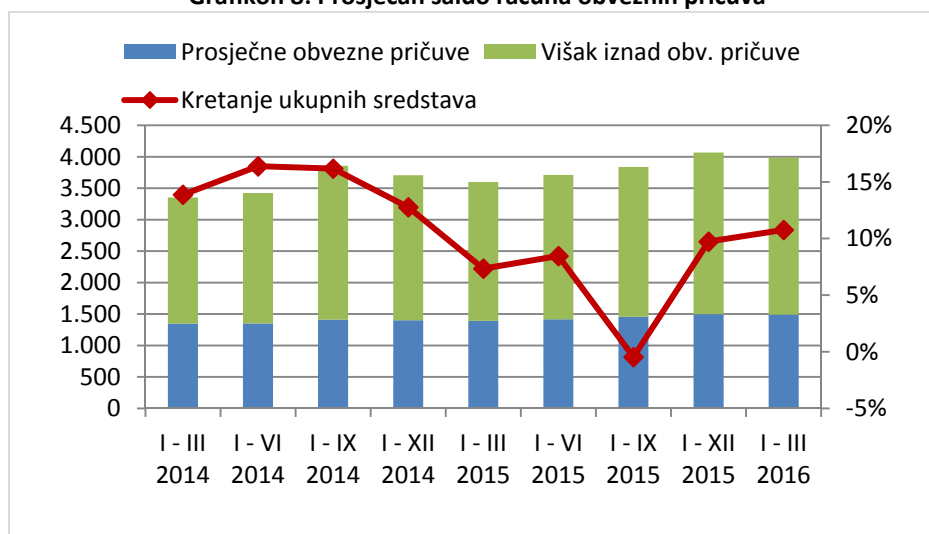
Opis	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	M0
1	2	3	4	5=2+3+4
Stanje (u mil. KM)	3.503,2	3.942,2	50,4	7.495,8
Stopa rast g/g	8,5%	10,3%	559,5%	10,1%
Učešće u M0	46,7%	52,6%	0,7%	100,0%
Doprinos rastu (u p.b.)	4	5,4	0,6	10,1
Pokrivenost M0 deviznim pričuvama	/	/	/	114,6%

Izvor: CBBiH

Prosječan saldo računa obveznih pričuva u prvom kvartalu iznosio je 4,0 mlrd. KM. Od tog iznosa najveći dio odnosi se na višak iznad obvezne pričuve, čak 2,5 mlrd. KM, dok ostatak čine obvezne pričuve koje su banke dužne, sukladno važećim propisima, držati na računu kod CBBiH.

Samim tim, implicitna stopa obvezne pričuve, koja je za promatrano razdoblje iznosila 23,2%, višestruko je veća od prosječne stope obvezne pričuve koja je iznosila 8,7%²³. Regulatora vezana za politiku obvezne pričuve nije se mijenjala u prvom kvartalu 2016. godine.

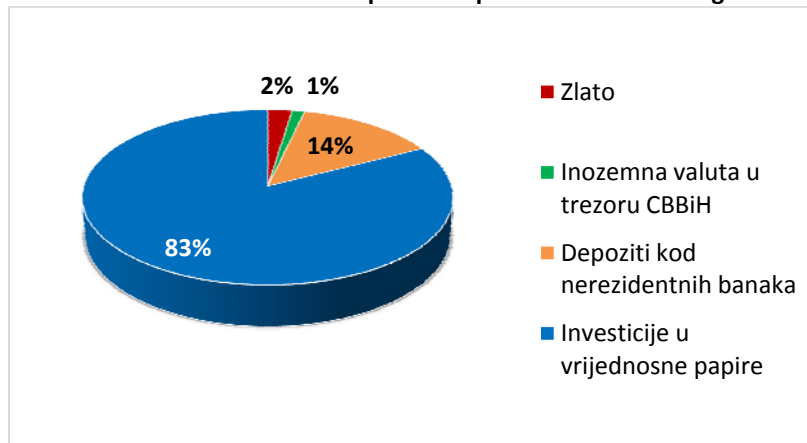
Grafikon 8: Prosječan saldo računa obveznih pričuva

Izvor: CBBiH

U prvom kvartalu 2016. godine zabilježeno je manje smanjenje bruto deviznih pričuva u iznosu od 13,0 mil. KM u odnosu na kraj 2015. godine, a što je uobičajeno za ovaj dio godine. S druge strane, na godišnjoj razini zabilježen je rast od 10,2%. Na kraju promatranog razdoblja bruto devizne pričuve iznosile su 8,6 mlrd. KM, od čega je preko 80% investirano u vrijednosne papire.

Grafikon 9: Struktura deviznih pričuva u prvom kvartalu 2016 godine²⁴

Izvor: CBBiH

Pokrivenost pričuvnog novca (M0) deviznim pričuvama iznosila je 114,6% čime su ispoštovane odredbe valutnog odbora, tj. domaća valuta u potpunosti je konvertibilna u euro ili neku drugu

²³ Stopa obvezne pričuve na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijea preko jedne godine i dalje iznosi 7%, dok na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijea do jedne godine iznosi 10%.

²⁴ Specijalna prava vučenja u ukupnoj strukturi deviznih pričuva učestvuju s 0,045%.

inozemnu valutu. Pokrivenost ukupne monetarne pasive iznosila je 107,8%. Iznos deviznih pričuva bio je dovoljan za financiranje 6,6 mjeseci ukupnog uvoza²⁵.

Bankarski sektor u BiH

- *bh. bankarski sektor ostvario pozitivan finansijski rezultat*
- *kreditna aktivnost i dalje niska*

Ukupna neto dobit banaka u BiH u prvom kvartalu iznosila je 97,2 mil. KM, dok je neto gubitak iznosio 5,1 mil. KM, što daje ukupan finansijski rezultat bankarskog sektora od 92,1 mil KM²⁶.

Tabela 6: Finansijski rezultat bankarskog sektora za K1 2016. godine

Opis	FBiH	RS	BiH
1. neto dobitak	74,2	23,0	97,2
2. neto gubitak	1,1	4,0	5,1
3. finansijski rezultat (1.-2.)	73,1	19,0	92,1
4. finansijski rezultat (g/g)	17,2%	-10,4%	10,2%

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

Ukupna aktiva bh. bankarskog sektora iznosila je 24,7 mlrd. KM što je za 5,2% veće u odnosu na K1 2015. godine zahvaljujući pozitivnom godišnjem rastu ukupnih potraživanja i pričuva, kao i manjem rastu inozemne aktive, a što je zadnji put zabilježeno u studenom 2014. godine.

Na strani pasive sve stavke, izuzev inozemne pasive zabilježili su pozitivan godišnji rast. Smanjenjem inozemne pasive nastavljena je politika razduživanja banaka ka inozemstvu.

Banke su u prvom kvartalu uspjele ostvariti povrat na prosječnu aktivu (ROAA) od svega 0,4% koliko je ostvareno i prošle godine u prvom kvartalu. Povrat na prosječan kapital (ROAE) neznatno je bolji poredeći s istim razdobljem 2015. godine i iznosio je 3,0%.

Stopa adekvatnosti kapitala i dalje je iznad zakonski propisane stope i iznosi 15,1% što pokazuje da je bankarski sustav na ukupnoj razini i dalje dobro kapitaliziran, a što ne znači da pojedine banke nemaju problema s kapitaliziranošću.

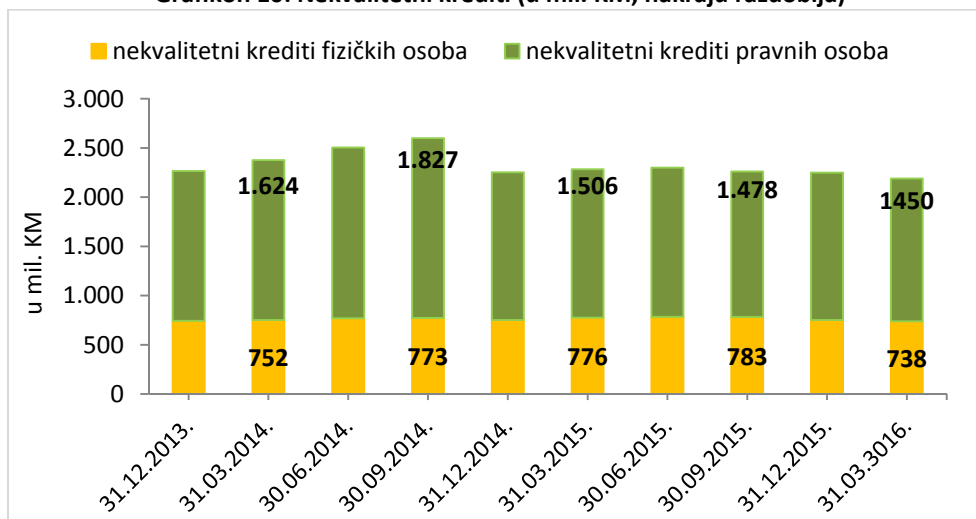
Nekvalitetni krediti (C-E) smanjili su učešće u ukupnim kreditima plasiranim fizičkim i pravnim osobama s 14,2%, koliko je zabilježeno u K1 2015. godine, na 13,2% i iznose 2,2 mlrd. KM²⁷. U strukturi nekvalitetnih kredita, pravne osobe učestvuju sa 66,3%, a ostatak se odnosi na fizičke osobe.

²⁵ U vrijeme pripreme Ekonomskih trendova za prvi kvartal 2016. godine, platna bilanca za K1 2016. godine nije bila objavljena. Za uvoz roba korišten je podatak CBBiH iz tabele uvoz po zemljama, a uvoz usluga je projekcija DEP-a.

²⁶ Nekonsolidirani podaci. Izvor: entitetske agencije za bankarstvo.

²⁷ Podaci o kvaliteti aktive i kreditnog portfolija dobiveni su od entitetskih agencija za bankarstvo. Nekvalitetni krediti su krediti čije servisiranje kasni više od 90 dana. Obuhvataju kredite u kategoriji C (kašnjenje više od 90 dana), D (>180 dana) i E (>270 dana – nenaplativi krediti). Krediti pravnim osobama odnose se na sektor poljoprivrede (AGR), proizvodnju (IND), građevinarstvo (CON), trgovinu (TRD), ugostiteljstvo (HTR) te ostale sektore uključujući promet, skladištenje i komunikacije (TRC), finansijsko posredovanje (FIN), poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER), javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje (GOV).

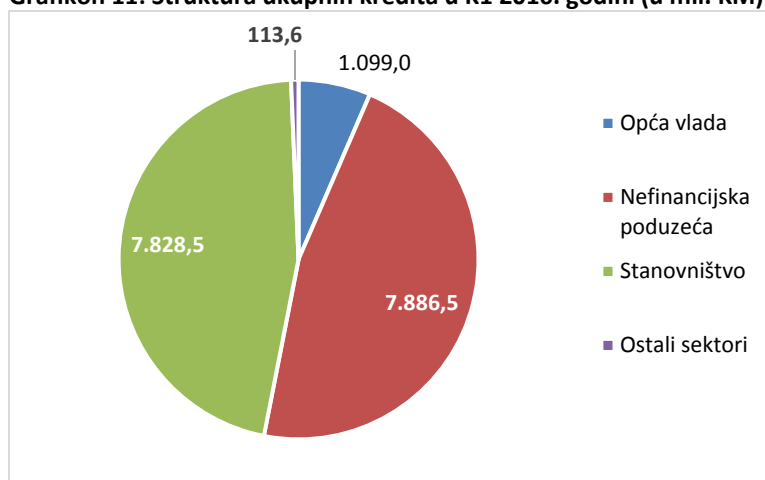
Grafikon 10: Nekvalitetni krediti (u mil. KM, nakraju razdoblja)

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

Ukupni krediti na kraju K1 2016. godine iznosili su 16,9 mlrd. KM. Poredeći s istim razdobljem prošle godine zabilježili su rast od 3,0% g/g, a u odnosu na kraj 2015. godine rast od 0,4%. Najznačajnije promjene u odnosu na godinu ranije jesu da je stopa rasta kredita plasiranih sektoru nefinancijskih poduzeća prešla u pozitivan smjer (2,4% g/g), dok je kretanje kredita plasiranih općoj vladi prešlo u negativan (-3,5% g/g). S druge strane, krediti plasirani sektoru stanovništva zadržali su pozitivan trend iz prethodne godine, ali usporeniji. Stopa rasta na kraju promatranog razdoblja iznosila je 4,2% g/g.

Grafikon 11: Struktura ukupnih kredita u K1 2016. godini (u mil. KM)²⁸

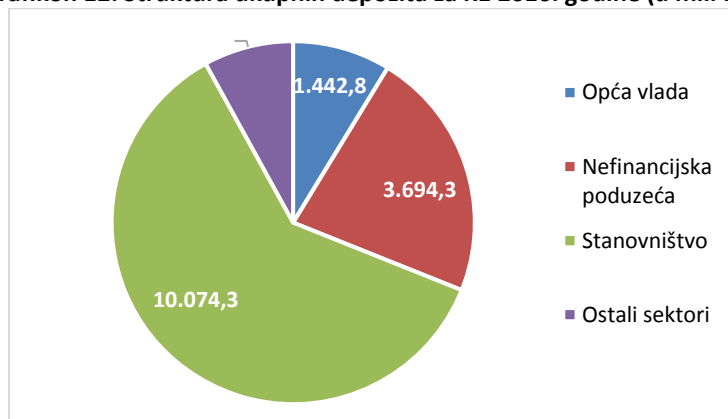
Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

Ukupni depoziti iznosili su 16,5 mlrd. KM što predstavlja stagnaciju poredeći s krajem 2015. godine, dok u odnosu na K1 2015. godine predstavlja rast od 8,6%. Depoziti svih sektora nastavili su pozitivan trend kretanja iz prethodne godine, pa je tako godišnja stopa rasta depozita stanovništva iznosila 7,6%, depozita nefinancijskih poduzeća 8,8%, depozita opće vlade 14,0%, te ostalih sektora 10,1%. Struktura ukupnih depozita nije se bitnije mijenjala u odnosu na prethodnu godinu, pa tako

²⁸ Sektor nefinancijskih poduzeća obuhvata nefinancijska privatna i javna poduzeća. Sektor opće vlade obuhvata sve razine vlada u BiH. Za potrebe izrade ove publikacije kategorija ostali sektori obuhvataju sektor ostalih finansijskih institucija (nebankarskih institucija), sektor neprofitnih organizacija i ostali sektori jer pojedinačno imaju malo učešće u ukupnim kreditima/depozitima.

depoziti stanovništva imaju daleko najveće učešće u odnosu na depozite drugih sektora, a što se može vidjeti na grafikonu ispod.

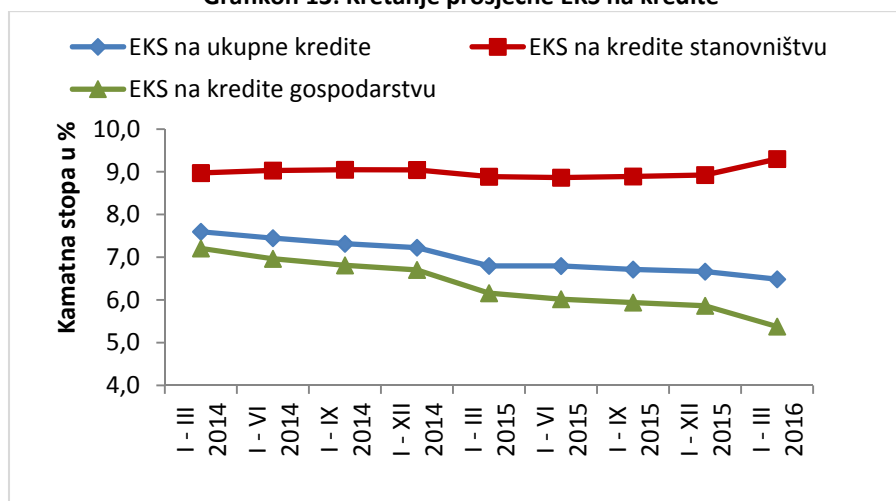
Grafikon 12: Struktura ukupnih depozita za K1 2016. godine (u mil. KM)

Izvor: CBBiH

Ponderirana prosječna efektivna kamatna stopa (EKS) na ukupne kredite nastavila je trend smanjenja i u prvom kvartalu 2016. godine iznosila je 5,38%²⁹. U odnosu na K1 2015. godine manja je za 0,78 p.b., a u odnosu na kraj godine za 0,49 p.b. Ponderirana prosječna EKS na kratkoročne kredite za dato razdoblje je iznosila 5,22% i manja je za 0,56 p.b. poredeći g/g, a u odnosu na kraj godine za 0,36 p.b. Slično, ponderirana prosječna EKS na dugoročne kredite iznosila je 5,79% što je 1,18 p.b. manje g/g, a 0,69 p.b. je manja poredeći s krajem 2015. godine. Međutim, analizirajući kamatne stope za dva najvažnija sektora, poduzeća i stanovništvo, kamatne stope na kredite plasirane poduzećima zabilježile su smanjenje, dok su za stanovništvo povećane u odnosu na prošlu godinu, što se vidi i na grafikonu ispod.

Grafikon 13: Kretanje prosječne EKS na kredite

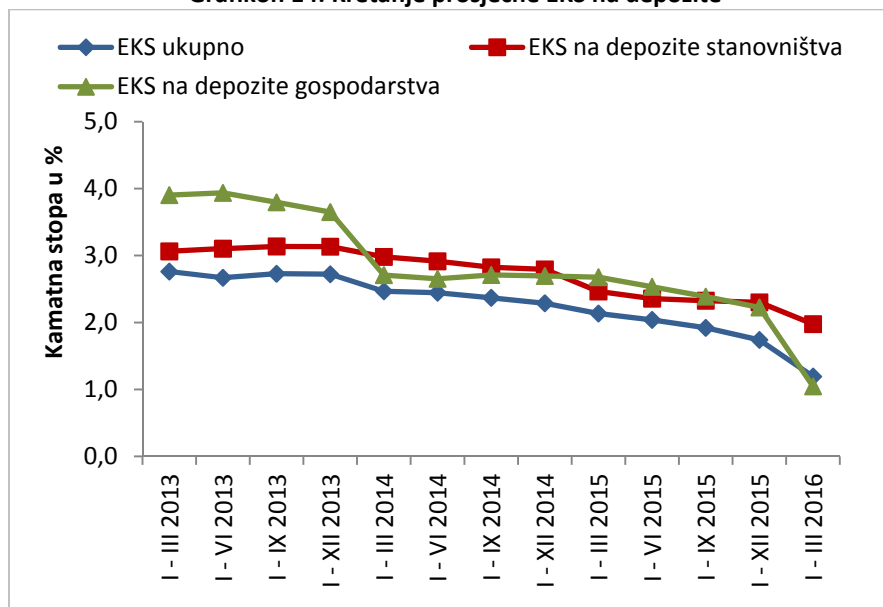

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

²⁹ Ponderirana prosječna efektivna kamatna stopa na ukupne kredite/depozite za cijelu BiH (kao i kratkoročna i dugoročna EKS za BiH) dobivena je ponderiranim prosjekom ukupne efektivne kamatne stope na kredite/depozite za RS i ukupne efektivne kamatne stope na kredite/depozite u FBiH. Kao ponderi su korištena učešća ukupnih novoodobrenih kredita/novoprimljenih depozita u FBiH i RS u ukupnim novoodobrenim kreditima/novoprimljenim depozitima u BiH. U novoodobrenim kreditima u određenom razdoblju uključeni su i prolongirani i restrukturirani krediti, kao i prekoračenja po računima. Podaci o iznosu kredita/depozita i kamatnih stopa po entitetima dobiveni su od entitetskih agencija za bankarstvo. Podaci o kamatnim stopama koje objavljuje CBBiH nalaze se u Dodatku.

Ponderirana prosječna EKS na ukupne depozite za prvu kvartal tekuće godine je iznosila 1,19%, što je 0,94 p.b. manje na godišnjoj razini, dok je u odnosu na kraj godine zabilježeno smanjenje od 0,55 p.b. EKS na kratkoročne kredite iznosila je 0,48% i poredeći na godišnjoj razini zabilježila je smanjenje od 0,66 p.b., dok je u odnosu na kraj godine manja za 0,32 p.b. Istovremeno, EKS na dugoročne depozite iznosila je 2,25% i smanjena je za 0,64 p.b. poredeći g/g, a poredeći s krajem godine smanjena je za 0,31 p.b. Promatrajući prema sektorskoj strukturi, i kamatne stope na depozite stanovništva i na depozite poduzeća zabilježile su smanjenje.

Grafikon 14: Kretanje prosječne EKS na depozite

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

Tržište kapitala

- Glavni berzanski indeksi u SAD, su se poslije naglog pada u septembru uglavnom oporavili do prvog kvartala 2016.godine, dok su evropski indeksi zabilježili pad.
- Berzanski indeksi u BiH (BATX) i Srbiji (SRX) ostvarili su pad vrijednosti u odnosu na isti period prošle godine, dok je Hrvatski index (CROX) ostvario rast vrijednosti.
- Povećan ukupni promet i ukupna kapitalizacija na bh. berzama na kraju prvog kvartala 2016. godine u odnosu na isti period u prošloj godini.

Međunarodno okruženje

Većina glavnih berzanskih indeksa u SAD-u su ostvarila minimalan pad u periodu od kraja mjeseca marta 2015. godine do kraja marta 2016 godine. U istome periodu glavni berzanski indeksi u Njemačkoj DAX i UK FTSE100 ostvaruju pad od 9,8% odnosno 16,7% respektivno.

Od događaja koji su najviše obilježili kretanje indeksa na svjetskim tržištima u proteklom periodu je svakako nagli pad izazvan prvenstveno padom indeksa kineske berze³⁰, praćen usporavanjem rasta kineske ekonomije i niskim cijenama nafte.

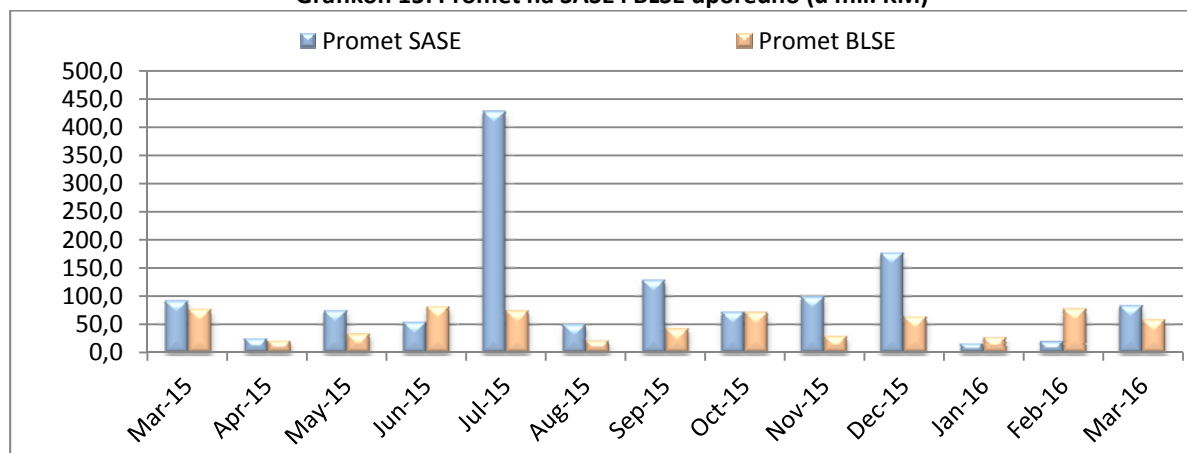
Na bečkoj berzi vrijednost bosanskog indeksa BATX³¹ je pala za 5,7% g/g kao i vrijednost srbijanskog indeksa SRX 15,7% dok je hrvatski CROX je ostvario rast od 10,1%.

³⁰ Izvor: Bloomberg i The Economist.

Ukupni promet i kapitalizacija

Ukupni promet na bh. berzama u prvom kvartalu 2016. godine je iznosio 285,92 miliona KM što predstavlja rast prometa od 27,1% g/g.

Grafikon 15: Promet na SASE i BLSE uporedno (u mil. KM)

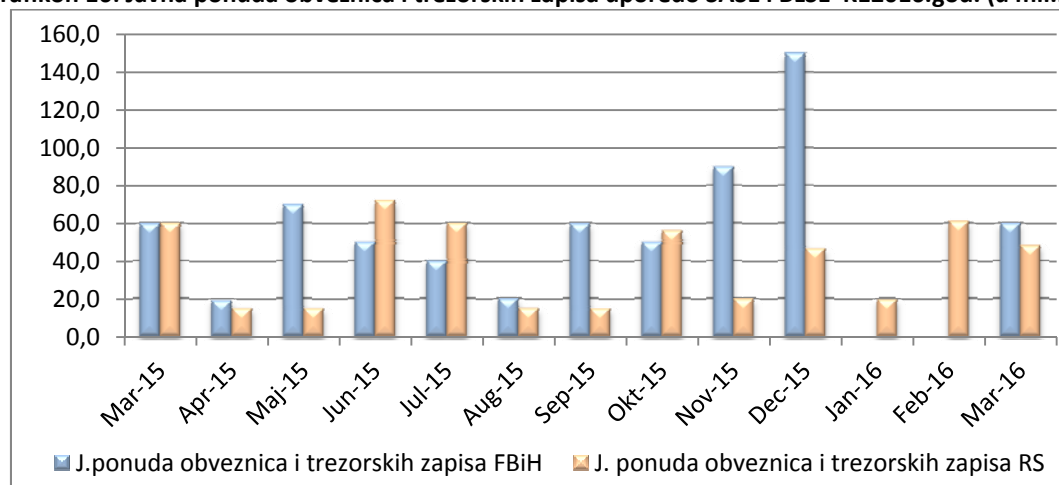

Izvor: SASE i BLSE

Na Sarajevskoj berzi (SASE) u prvom kvartalu 2016. godine ostvaren je ukupan promet u iznosu od 121,9 miliona KM što čini 42,6% od ukupnog ostvarenog prometa na berzama u BiH. Putem Sarajevske berze, emisijom Trezorskih zapisa FBiH prikupljeno je ukupno 59,9 miliona KM što čini 49,2% ostvarenog prometa na SASE u prvom kvartalu 2016. godine. Promet na SASE u prvom kvartalu je ostvario rast od 17,7% g/g.

Na Banjalučkoj berzi (BLSE) u prvom kvartalu 2016. godine ostvaren je ukupan promet u iznosu od 163,99 miliona KM što čini 57,4% od ukupnog prometa ostvarenog na berzama u BiH. Od ovoga iznosa 128,6 miliona KM je ostvareno javnom ponudom Obveznica i Trezorskih zapisa RS što iznosi 78,4% ostvarenog prometa na BLSE u prvom kvartalu 2016. godine. Promet u prvome kvartalu 2016. godine na BLSE je ostvario rast od 35,1% g/g.

Grafikon 16: Javna ponuda obveznica i trezorskih zapisa uporedo SASE i BLSE K12016.god. (u mil.KM)

Izvor: SASE i BLSE

³¹ Indeksi listirani na Bečkoj berzi. Učešće u indeksu BATX: „BH Telecom“ d.d. Sarajevo 22,69%, „Bosnalijek“ d.d. Sarajevo 12,73%, „Fabrika Duhana Sarajevo“ d.d. Sarajevo 12,73%, „JP Elektroprivreda BiH“ d.d. Sarajevo 14%, „Nova Banka A.D.“ Banja Luka 14,38%, „Telekom Srpske“ 23,47%.

Ukupna kapitalizacija

Poredeći vrijednosti kapitalizacije na Sarajevskoj berzi (SASE) od 5,65 milijardi KM u mjesecu martu 2016. godine sa vrijednostima u mjesecu martu 2015. godine zabilježen je rast od 21,1%, i ukupnoj kapitalizaciji učestvuje sa 57,8%. Kapitalizacija na Banjalučkoj berzi (BLSE) u mjesecu martu 2016. godine je iznosila 4,12 milijardi KM. Bilježeći pad od 3,2% u poređenju sa vrijednosti u mjesecu martu 2015. godine, učestvuje u ukupnoj kapitalizaciji sa 42,2%. U isto vrijeme Beogradska berza ostvaruje pad ukupne kapitalizacije od 19,2% dok Zagrebačka berza ostvaruje rast kapitalizacije od 1,9%³².

Indeksi

Vrijednosti glavnih bh. indeksa (BIFX, BIRS i ERS-10) na kraju prvog kvartala u 2016. godini su smanjene u odnosu na isti period prošle godine. Najveći pad je zabilježio ERS-10 od 36,5%³³. U istome periodu jedino je indeks SASX-10 ostvario minimalan rast.

Na SASE, indeks investicijskih fondova BIFX je zabilježio pad vrijednosti od 16,9%, u odnosu na isti period prošle godine. Na BLSE, indeks investicijskih fondova FIRS je ostvario minimalan rast od 2,3% u odnosu na isti period prošle godine.

³² Vrijednosti kapitalizacije izražene u EUR prema vladajućem kursu na taj dan.

³³ Najveći utjecaj na pad indeksa je imao pad vrijednosti dionica RiTE Ugljevik a.d. Ugljevik.

IV VANJSKI SEKTOR

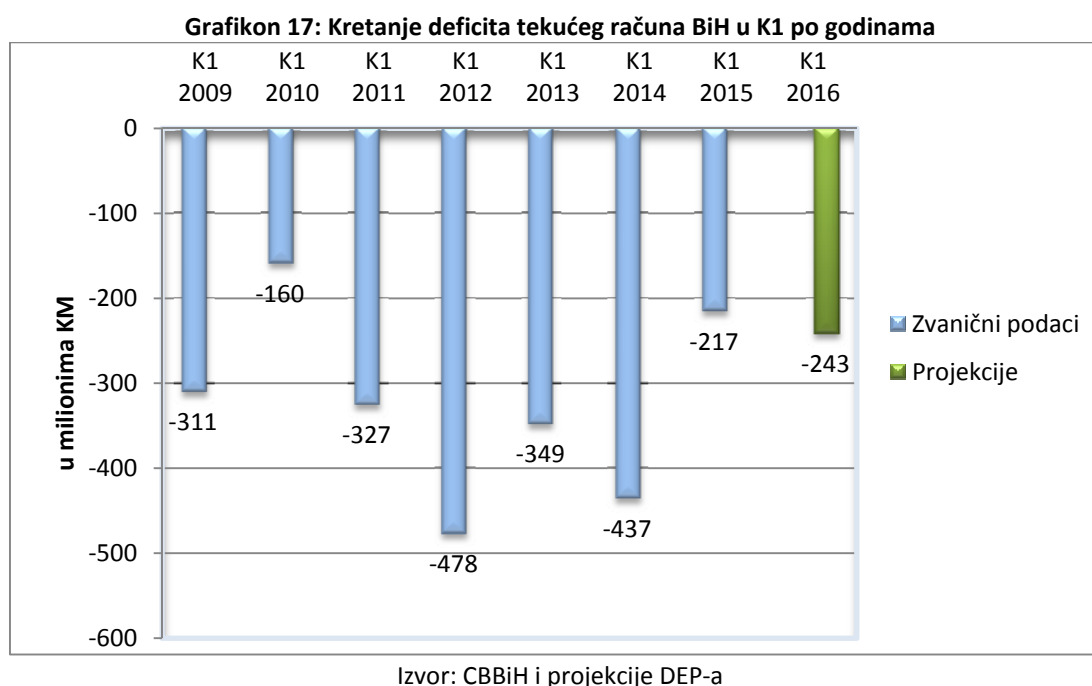
Platni bilans Bosne i Hercegovine

- *Povećan deficit tekućeg računa u K1*

U vrijeme pisanja ekonomskih trendova CB BiH nije objavila podatke o platnom bilansu za prvi kvartal ove godine, te se u nastavku navode procjene DEP-a.

Deficit na tekućem računu BiH u prvom tromjesečju 2016. godine je iznosio oko 243 miliona KM, što predstavlja povećanje za 12% u odnosu na K1 2015. godine.

Osnovni razlozi povećanja deficita na tekućem računu su negativne stope rasta uvoza (0,2%) i izvoza (0,1%) roba i usluga te smanjenje tekućih neto priliva novca (3,3%) u prvom kvartalu 2016. godine.

Uprkos rastu doznaka građana iz inostranstva koje su porasle za oko 7% u ovom periodu došlo je do pada tekućih priliva novca iz inostranstva od 2% (K1 2016/K1 2015), koji je najvećim dijelom izazvan neočekivanim padom socijalnih beneficija iz inostranstva za 10,6% (K1 2016/K1 2015).

U posmatranom periodu prilivi novca u kategoriji domaćinstava po osnovu doznaka iz inostranstva i ostalih tekućih transfera iznosili oko 1 milijarde KM. Ovaj iznos predstavlja blago uvećanje u odnosu na isti period prethodne godine (rast od 0,7%), opravdan rastom ekonomija u kojima živi i radi najveći dio bh. dijaspora.

Neto priliv od pružanja usluga u inostranstvu bi mogao biti manji za oko 0,5% u odnosu na K1 2015. godine, najvećim dijelom zbog snažnog pada priliva od pružanja usluga građevinarstva (pad od 11%) u inostranstvu. Prema podacima BH Agencije za statistiku u prvom kvartalu 2016. godine vrijednost

izvršenih građevinskih radova u inostranstvu manja je za 10,9%³⁴ u odnosu na isti period prethodne godine.

Kod neto odliva prema inostranstvu došlo je do porasta od 5,7% (K1 2016/K1 2015). Ovdje se u prvom redu može primjetiti porast dohotka od investicija za oko 9% koji je u najvećem dijelu izazvan povećanjem odliva po osnovu dividendi od direktnih i portfolio investicija sa 20 miliona KM (K1 2015) na 46 miliona KM (K1 2016).

Finansiranje deficita tekućeg računa u velikoj mjeri je omogućeno prilivima finansijskih sredstva iz inostranstva (kroz socijalne beneficije i doznake građana iz inostranstva, direktne strane investicije i stavke - ostalih investicija).

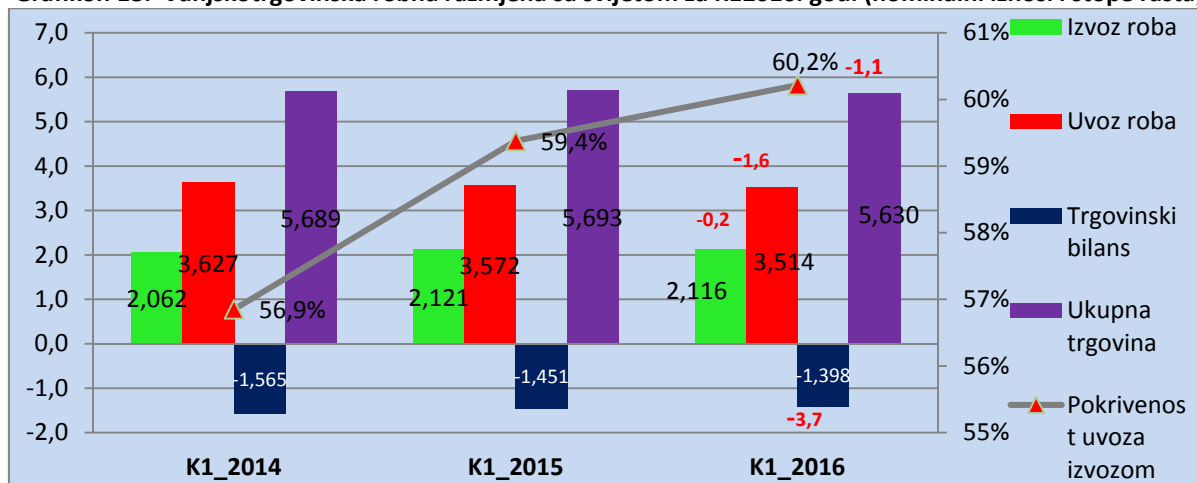
Procjena je da su potrebe za finansiranjem deficita tekućeg računa porasle za skoro 50% u posmatranom periodu, u 2015. godini su iznosile 116 miliona KM dok su 2016. bile 176 miliona KM.

Pregled vanjske trgovine u Bosni i Hercegovini u prvom kvartalu 2016. godine

- *Unatoč nominalnim smanjenjima, tokom prvog kvartala 2016. godine došlo je do povećanja vanjskotrgovinskih parametara u Bosni i Hercegovini u realnom smislu.*
- *Pad svjetskih cijena berzanskih roba u odredio kretanje izvoza i uvoza roba u BiH.*
- *Realno povećanje izvoza ostvareno zahvaljujući izvoznoj tražnji i povećanju proizvodnje u prerađivačkoj industriji.*

U poređenju sa istim periodom prethodne godine Bosna i Hercegovina je tokom prvog kvartala 2016. godine zabilježila blagi pad ukupnog obima vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Tokom posmatranog perioda u okviru bh. vanjskotrgovinske razmjene došlo je stagnacije izvoza, smanjenja uvoza i vanjskotrgovinskog robnog deficita, dok je pokrivenost uvoza izvozom blago poboljšana. Međutim, potrebno je također istaći da su ova smanjenja nominalnog karaktera pošto je tokom navedenog perioda nastavljen trend pada svjetskih cijena berzanskih roba. Tako je prema podacima IMF-a ukupni indeks svjetskih cijena u prvom kvartalu 2016. godine smanjen za 26,8%, što je dovelo i do značajnog pada bh. izvoznih i uvoznih cijena.³⁵

Grafikon 18: Vanjskotrgovinska robna razmjena sa svijetom za K12016. god. (nominalni iznosi i stope rasta)

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

³⁴ Izvor podataka: Agencija za statistiku BiH

³⁵ IMF, International Commodity Prices, "u poređenju sa istim periodom prethodne godine registriran je pad cijena u okviru gotovo svih kategorija. Registrirana smanjenja su iznosila: ukupni indeks 26,8%, hrana 8,2%, industrijski inputi i metali 20,3%, nafta 36,9%, aluminijum 16%.

Izvoz roba

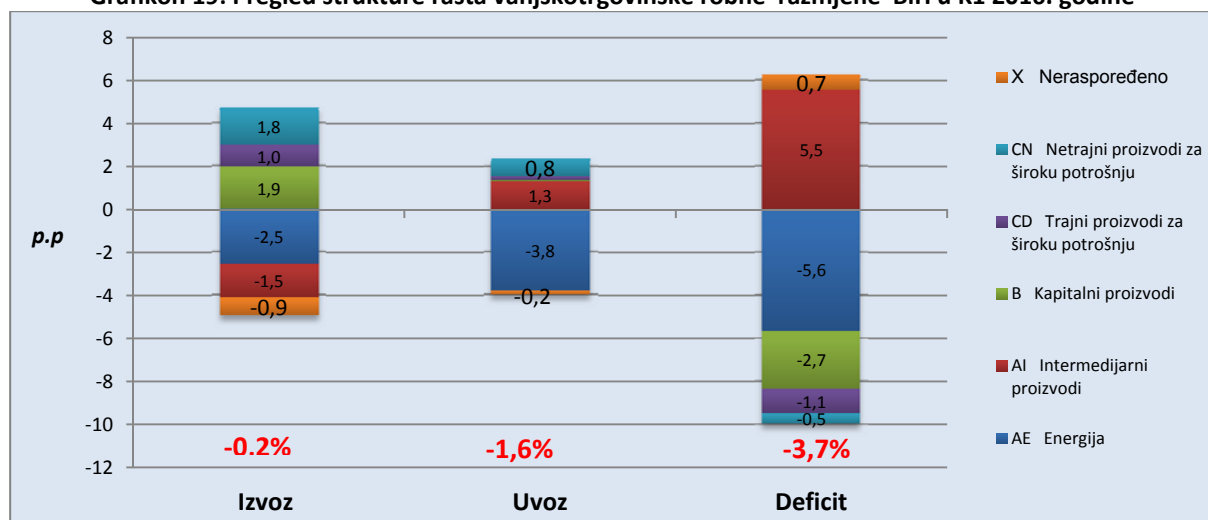
Ukupni bh. izvoz roba tokom prvog kvartala 2016. godine iznosio je preko 2,1 milijardu KM što predstavlja blago smanjenje od 0,2 % u nominalnom smislu u odnosu na isti period prethodne godine.³⁶ Međutim, ako se ima u vidu ostvareni rast proizvodnje u prerađivačkoj industriji i značajan pad izvoznih cijena od skoro 9,5%³⁷ može se zaključiti da je izvoz roba u realnom smislu ostvario rast.

Posmatrano po klasifikaciji glavnih industrijskih grupa proizvoda povećanja izvoza registrirana su u okviru kapitalnih proizvoda 14%, te trajnih i netrajnih proizvoda za široku potrošnju od 9,3% odnosno 8,3% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po pojedinačnim proizvodima najznačajnija povećanja i samim tim najznačajniji pozitivan doprinos rastu izvoza roba zabilježen je u okviru izvoza metalnih konstrukcija 53% (1,1 p.p), oružja i (0,5 p.p), te namještaja, odjeće i kožarskih proizvoda u okviru kojih su registrirane stope rasta od oko 10% a doprinosi rastu su iznosili (1 p.p) odnosno 1,3 (p.p).

S druge strane, najznačajnija smanjenja su registrirana u okviru kategorija energija i intermedijarni proizvodi a stope pada izvoza su iznosile 30% odnosno 3,8%. Ako se ove dvije kategorije posmatraju detaljnije po proizvodima vidljivo je da je najveći pad izvoza registriran je u okviru električne energije i baznih metala od 40% odnosno preko 30%. Zajednički negativan doprinos ove dvije kategorije je iznosio preko 6 p.p (2,1 p.p odnosno 4,1 p.p). Slabljenje izvoza u okviru ovih kategorija uglavnom je posljedica pada svjetskih cijena energenata i industrijskih inputa. U BiH se ovo posebno odnosi na aluminijum koji ima dominantno učešće u kategoriji baznih metala.

Posmatrano po glavnim trgovinskim partnerima i blokovima u periodu januar-mart 2016. godine izvoz na tržište zemalja EU iznosio je 1,6 milijarde KM što predstavlja povećanje od 5,4%, dok je vrijednost izvezeno robe na tržište zemalja CEFTA-e iznosila 267 miliona KM i smanjena je za oko 20%. Ako se bh. robni izvoz u istom periodu posmatra po zemljama vidljivo je da su povećanja izvoza ostvarene prilikom izvoza u Njemačku 10%, Sloveniju 7,5% i Austriju 4,9% dok su smanjenja registrirana u okviru vanjskotrgovinske robne razmjene sa Hrvatskom 2,5%, Italijom 5%, i Srbijom od 27,7 %.

Grafikon 19: Pregled strukture rasta vanjskotrgovinske robne razmjene BiH u K1 2016. godine

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

³⁶ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje "Statistika robne razmjene sa inostranstvom januar-mart 2016. godine", 21.04.2016. godine.

³⁷ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje "Indeksi izvoznih i uvoznih cijena BiH za period januar-mart 2016. godine", 20.04.2016. godine.

Uvoz roba

Ukupni bh. uvoz roba tokom prvog kvartala 2016. godine iznosio je preko 3,5 milijardi KM što predstavlja nominalno smanjenje od 1,6% u odnosu na isti period prethodne godine. Međutim, ako se ima u vidu pad uvoznih cijena od 10%, onda se može konstatovati da je BiH ostvarila realno povećanje uvoza roba u odnosu na isti period prethodne godine.

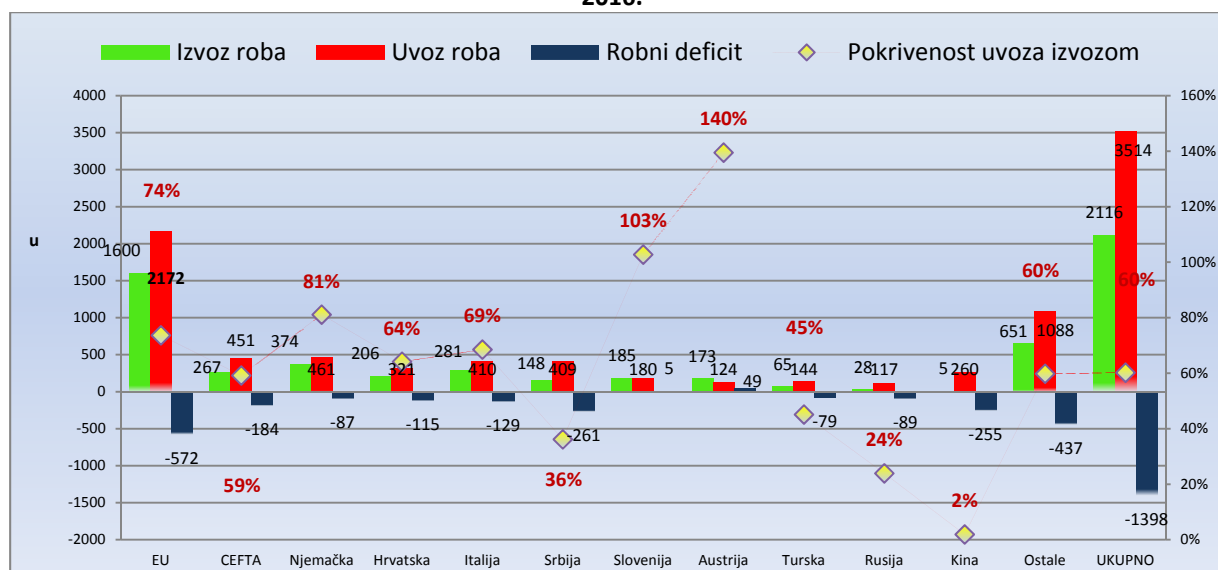
Posmatrano po GIG klasifikaciji najznačajnije smanjenje uvoza registrirano je u kategoriji energije i iznosilo je 28%, dok je u okviru svih ostalih kategorija zabilježeno povećanje uvoza a stope rasta su iznosile: intermedijarni proizvodi 4,2%, trajni i netrajni proizvodi za široku potrošnju 5,7% odnosno 3,1%, dok je uvoz kapitalnih proizvoda stagnirao.

Ako se bh. robni uvoz posmatra detaljnije na nivou pojedinačnih proizvoda vidljivo je da su najznačajnija smanjenja i negativan doprinos uvozu roba registrirana u okviru uvoza sirove nafte od preko 50% (2 p.p), kamenog ugalja oko 35% (0,8 p.p) i primarnog aluminijuma 17% (0,6 p.p). S druge strane, najznačajnija povećanja uvoza registrirana su prilikom uvoza motornih vozila, ostalih prehrambenih proizvoda i osnovnih hemijskih proizvoda.

Posmatrano po glavnim trgovinskim partnerima tokom prvog kvartala 2016. godine ukupni bh. uvoz roba iz EU iznosio je skoro 2,2 milijarde KM i u poređenju sa istim periodom prethodne godine povećan za 2,2%, dok je uvoz iz zemalja CEFTA-e iznosio 451 milion KM što predstavlja povećanje od 7,2%. Posmatrano po glavnim trgovinskim partnerima najznačajnije smanjenje uvoza roba registrirano je prilikom uvoza roba iz Hrvatske 6,9%, dok su povećanja registrirana u okviru uvoza iz Slovenije 3,2%, Njemačke 5,6%, Italije 9,6% i Srbije 13,6%.

Ukupni vanjskotrgovinski robni deficit u prvom kvartalu 2016. godine iznosio je oko 1,4 milijarde KM i u odnosu na isti period prethodne godine smanjen je za 3,7%. Ukupna pokrivenost uvoza izvozom roba blago je poboljšana za skoro oko 0,8 p.p i iznosila je 60,2%. Ako se pokrivenost uvoza izvozom posmatra po trgovinskim blokovima vidljivo je da BiH ima pokrivenost sa zemljama EU od 73,6%, dok je pokrivenost u okviru CEFTA-e dosta niža i iznosi 59,1%. Detaljniji pregled bh. vanjskotrgovinske robne razmjene kao i pokrivenost uvoza izvozom tokom prvog kvartala 2016. godine prikazan je u grafikonu ispod:

Grafikon 20: Pregled vanjskotrgovinske robne razmjene i pokrivenosti uvoza izvozom po zemljama u K1 2016.

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

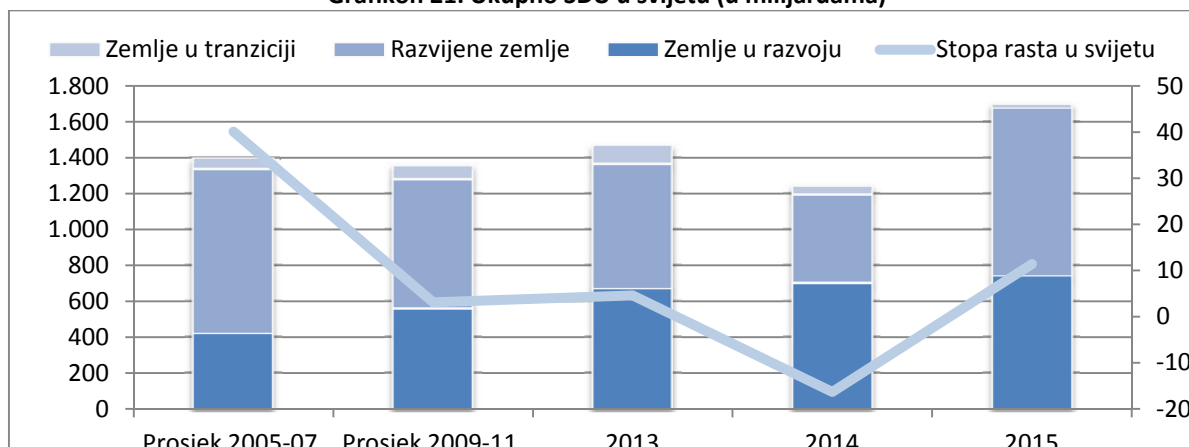
V STRANA DIREKTNJA ULAGANJA

- Prema najnoviji procjenama UNCTAD-a, strana direktna ulaganja u svijetu u 2015. godini iznose oko 1.699 mlrd. USD uz povećanje od 36,5% g/g.
- U BiH, prema podacima u platnom bilansu, SDU u 2015. godine su smanjena 34,8% u odnosu na SDU u 2014. godini.
- U BiH najviše ulagano u djelatnosti trgovine, telekomunikacija, finasijske djelatnosti i osiguranje.

Ulaganja u svijetu i regionu

Prema najnoviji procjenama UNCTAD-a, strana direktna ulaganja u svijetu u 2015. godini iznose oko 1.699 mlrd. USD i ostvariće povećanje od 36,5%g/g. Od toga iznosa 55,1% se odnosi na razvijene zemlje, 43,6% na zemlje u razvoju, dok na zemlje u tranziciji se odnosi svega 1,3% i prema UNCTAD-ovim projekcijama sa padom ulaganja u od 55%.g/g.

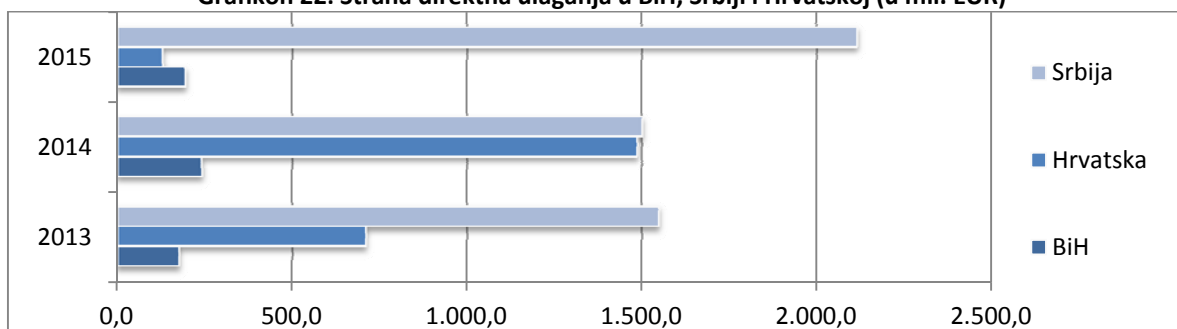
Grafikon 21: Ukupno SDU u svijetu (u milijardama)

Izvor: Izvor: Unctad, world investment report 2015, Global trend monitor No.22.

Slijedeći trend koji se odnosi na zemlje u tranziciji, SDU u BiH i Hrvatskoj³⁸ u 2015.godine su manja u poređenju sa istim periodom prethodne godine³⁹, dok je u Srbiji ulaganje nešto veće.

Grafikon 22: Strana direktna ulaganja u BiH, Srbiji i Hrvatskoj (u mil. EUR)

Izvor: CBBiH, HNB, NBS

³⁸ <http://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/sektor-inozemstva/inozemna-izravna-ulaganja>

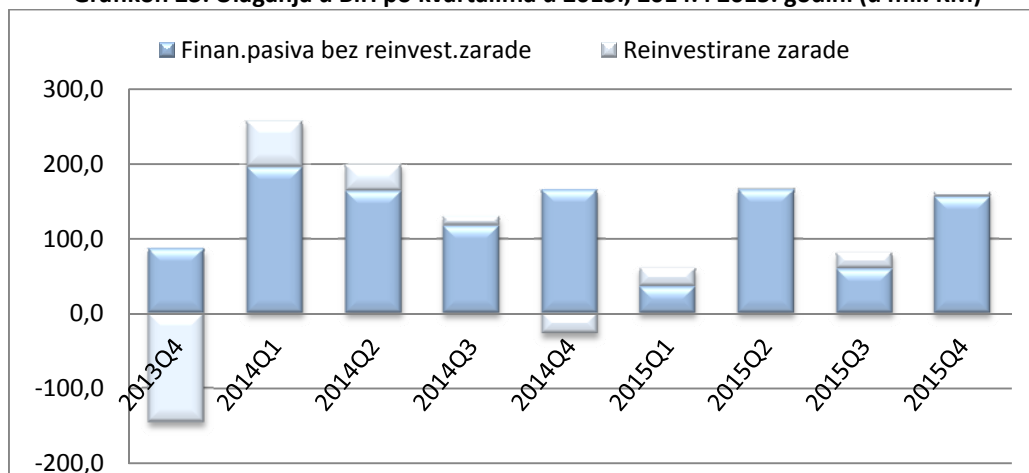
http://www.nbs.rs/internet/latinica/80/platni_bilans.html.

³⁹ Prema preliminarnim podacima, smanjenje je uzrokovano najvećim dijelom negativnom, zadržanom zaradom.

Ulaganja u Bosni i Hercegovini

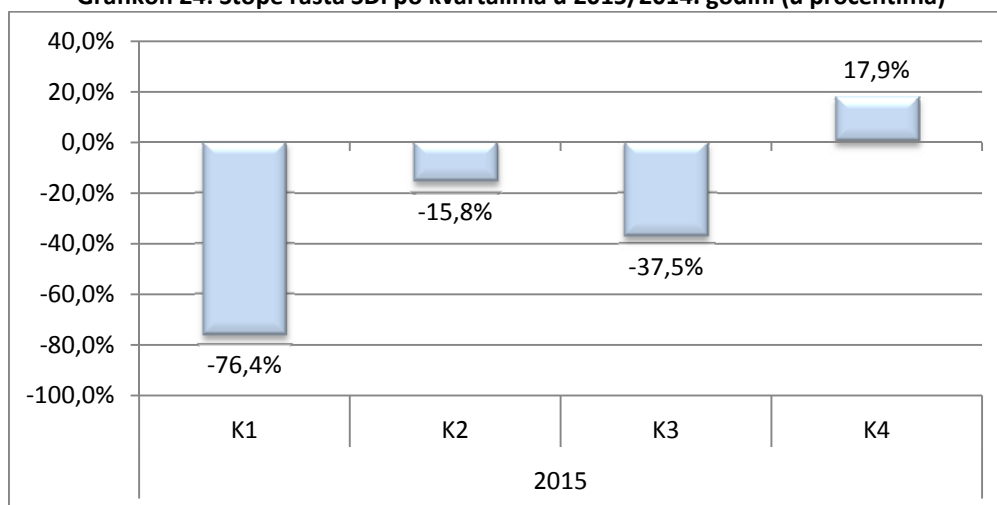
Prema podacima Centralne banke BiH objavljenim u platnom bilansu strana direktna ulaganja u 2015. godini iznose 473,1⁴⁰ mil. KM, što je manje za 34,8% u odnosu na ulaganje u prošloj godini. Ulaganja u zadnjem kvartalu 2015. godine su iznosila 162,8 mil. KM, i veća su za 17,9% odnosu na ulaganja u zadnjem kvartalu prošle godine.

Grafikon 23: Ulaganja u BiH po kvartalima u 2013., 2014. i 2015. godini (u mil. KM)

Izvor: CBBiH

Grafikon 24: Stope rasta SDI po kvartalima u 2015/2014. godini (u procentima)

Izvor: CBBiH

U trenutku pisanja trendova podaci o stranim direktnim ulaganjima u pojedine sektore u BiH kao i zemljama porijekla ulaganja nisu bili dostupni⁴¹.

⁴⁰ Neto finansijska pasiva.

⁴¹ ulaganja za cijelu 2015. godinu

Kreditni rejting BiH i zemalja u okruženju

Loš kreditni rejting BiH se takođe može smatrati za jedan od determinirajućih faktora SDU prema BiH, čije bi poboljšanje trebalo da bude jedan od prioriteta. Rejting BiH je najlošiji u poređenju sa izabranim zemljama u regionu. Agencija za ocjenu kreditnog rejtinga Standard & Poor's potvrdila je 13.03.2016. godine BiH suvereni kreditni rejting „B sa stabilnim izgledima“. Ocjene B („S&P“) odnosno B3 („Moody's“) svrstavaju BiH u grupu zemalja u sa velikim kreditnim i špekulativnim rizikom⁴² za ulaganje.

Tabela 7: Kreditni rejting BiH i zemalja u okruženju

Zemlja	S&P	S&P	Moody's	Moody's
Slovenija	A-	pozitivno	Baa3	stabilno
Rumunija	BBB-	stabilno	Baa3	stabilno
Bugarska	BB+	stabilno	Baa2	stabilno
Turska	BB+	stabilno	Baa3	negativno
Hrvatska	BB-	negativno	Ba2	negativno
Srbija	BB-	stabilno	B1	pozitivno
Crna Gora	B+	negativno	B1	negativno
Albanija	B+	stabilno	B1	stabilno
BiH	B	stabilno	B3	stabilno

Izvor: CBBiH, S&P, Moody's

⁴² „B“, „B3“, credit rating speculative, high credit risk.

VI INDEX POSLOVNOG POVJERENJA I POVJERENJA POTROŠAČA U BIH

UVOD

Ankete poslovnog povjerenja i povjerenja potrošača pružaju bitne informacije za praćenje ekonomije (privrede), kratkoročna predviđanja i ekonomska istraživanja. Osim toga, ove ankete se u velikoj mjeri koriste za otkrivanje prekretnica u ekonomskom ciklusu. Ove ankete su prema tome, ključne za upotpunjavanje službenih statistika, koje su često dostupne tek nakon određenog perioda, posebno u Bosni i Hercegovini. Anketni podaci su posebno korisni za praćenje ekonomskog razvoja i usporedbu BiH sa EU. Visoka učestalost, pravovremenost i kontinuirano praćenje su neke od glavnih karakteristika ovih istraživanja.

Bosna i Hercegovina do sada nije sistematski koristila neke od ovih anketa. Imajući u vidu da se Bosna i Hercegovina zalaže za to da se jednog dana i sama pridruži EU, vrlo je prirodno da se u BiH implementiraju isti standardi koji se primjenjuju u EU po pitanju ovakvih anketa. Jedan od tih standarda je HARMONIZIRANI PROGRAM EVROPSKE UNIJE ZA ANKETE BIZNISA I POTROŠAČA.

Ovim Harmoniziranim programom anketa upravlja Direkcija za opšta ekonomska i finansijska pitanja (DG ECFIN). Ovaj program je pokrenut 1961. godine. Polje djelovanja ovog programa se znatno proširilo u smislu obuhvaćenih zemalja i sektora. Podaci koje DG ECFIN objavljuje svaki mjesec, proizilaze iz anketa provedenih od strane raznih institute, agencija i organizacija u državama članicama i državama kandidatima. S tim podacima, DG ECFIN gradi kompozitne indikatore putem kojih se prate ciklična kretanja u određenom sektoru ili u privredi kao cjelini. Anketne rezultate DG ECFIN onda koristi za ekonomsku analizu, praćenje i kratkoročna predviđanja. Pored Evropske komisije, Evropske centralne banke, istraživački instituti i finansijske institucije često koriste podatke anketa EU-a za kvalitativne i kvantitativne analize.

Imajući u vidu sve navedene koristi od ove studije, Direkcija za ekonomsko planiranje pri Vijeću ministara BiH, uz podršku GIZ-a (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH) u ime Njemačke vlade, te saradnju sa profesionalnom agencijom Prism Research & Consulting je pokrenula dvogodišnji projekat kontinuiranog istraživanja poslovnog povjerenja u BiH, a u skladu sa harmoniziranim programom Evropske unije za ovu vrstu istraživanja.

OPIS METODOLOGIJE

U okviru ovog istraživanja je planirano da se ukupno spovede 8 kvartalnih valova istraživanja u period juni 2015 – juni 2017 godine.

U svakom od 8 valova istraživanja se sprovodi anketa na reprezentativnom uzorku od 1000 domaćinstava, odnosno potrošača širom BiH uz korištenje metode CATI telefonske ankete. U okviru te ankete se koristi isti upitnik koji se koristi u istom istraživanju koje se sprovodi u svih zemljama EU, kao i zemljama koje imaju kandidatski status (Srbija, Crna Gora, Makedonija i Turska).

Osim ankete domaćinstava, odnosno potrošača, u svakom od 8 valova se sprovode i ankete biznisa, odnosno firmi na reprezentativnom uzorku od po 300 firmi iz sektora industrijske proizvodnje, građevinarstva, trgovine i usluga – ukupno 1200 firmi u svakom valu istraživanja. Kao metoda prikupljanja podataka se koriste samo-administrirajući intervjui, telefonska anketa, online anketa, anketa putem e-maila, face-to-face intervjui. I u okviru ove ankete se koristi isti upitnik koji se koristi u istom istraživanju koje se sprovodi u svih zemljama EU, kao i zemljama koje imaju kandidatski status.

Budući da se u BiH koristi ista metodologija koja se koristi u svim zemljama EU i zemljama koje imaju kandidatski status, moguće je po prvi put porediti rezultate dobijene u BiH sa svim drugim zemljama u okruženju i EU.

Zbog toga vjerujemo da ovi podaci mogu baciti dodatno svjetlo na situaciju u BiH ekonomiji, pogotovo u smislu poređenja trendova u BiH sa trendovima u zemljama okruženja i BiH.

U nastavku prikazujemo usporedne rezultate za 5 ključnih indeksa – indeks povjerenja potrošača, indeks poslovnog povjerenja industrije, građevinarstva, trgovine, usluga, te sveobuhvatni indeks ekonomskog sentimenta (ESI) koji kombinira svih 5 indeksa u jedan indeks. Rezultati su prikazani za 4 vala istraživanja sprovedena u period juni 2015 – juni 2016 godine.

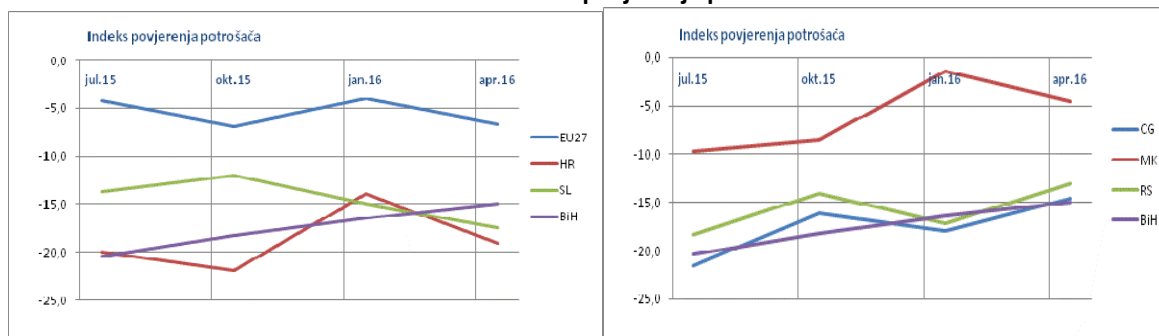
Svaki od ovih 5 indeksa je izračunat tako da odslikava opću percepciju i očekivanja potrošača (građana) te vlasnika ili ključnih rukovodilaca firmi po pitanju ekonomskih aktivnosti. Svaki pojedinačni indeks je izračunat kao aritmetička sredina bilansi odgovora na pojedinačna pitanja unutar svakog od sektora (npr. "Kako se kretala Vaša proizvodnja u protekla tri mjeseca. Da li se povećala, smanjila, ostala ista?").

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Anketa potrošača

Na osnovu sprovedene analize izračunali smo rezultate za 4 ankete potrošača u BiH, sprovedenih u period juni 2015 – juni 2016. Za sve periode smo uzeli podatke za sve zemlje EU, zatim pojedinačno za Sloveniju i Hrvatsku, kao i za sve zemlje iz regiona, koje imaju status kandidata. Na Grafiku 25 su prikazani rezultati.

Grafikon 25: Indeks povjerenja potrošača

Iz navedenih grafika se vidi da je indeks povjerenja potrošača u BiH za navedeni period relativno niži u odnosu na indeks u zemljama EU, u svim tačkama mjerenja. Također vidimo da je taj indeks relativno izjednačen u poređenju sa indeksima u Hrvatskoj i Sloveniji. U poređenju sa zemljama iz regiona, vrijednost indeksa je skoro pa jednaka, osim za Makedoniju u kojoj je vrijednost indeksa nešto pozitivnija. Kada je u pitanju trend, vidimo da indeks povjerenja potrošača u BiH u navedenom period bilježi vrlo neznatan ali stalan uspon, za razliku od indeksa u zemljama EU, Hrvatskoj i Sloveniji koji za posljednja dva kvartala bilježe blagi pad. U predjenju sa zemljama regiona, zabilježen je sličan trend.

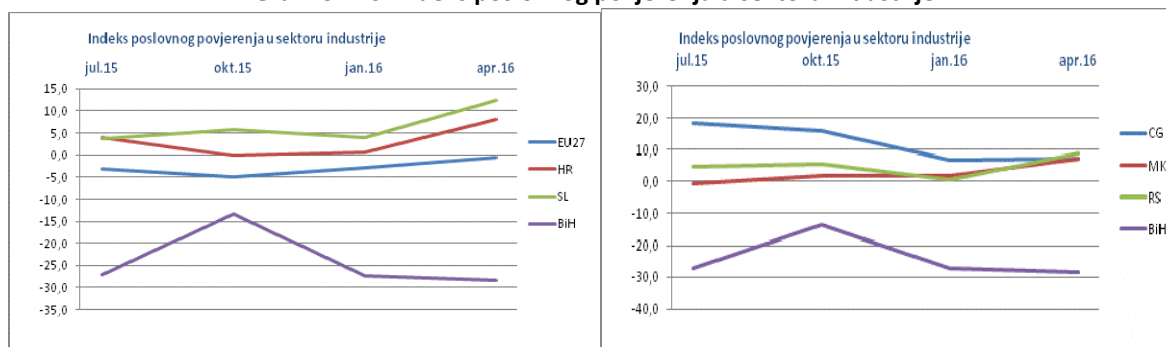
Ankete biznisa

Kada su u pitanju biznis ankete, izračunati su indeksi povjerenja za četiri sektora ekonomije: industrija, građevinarstvo, maloprodaja i usluge, i to za četiri kvartala u periodu juni 2015 – juni 2016 godine. Inače, u zemljama EU ovo se istraživanje sprovodi svaki mjesec, i to na značajno većem uzorku firmi.

Indeks poslovnog povjerenja u sektoru industrije

Na Grafiku 26 su prikazani rezultati za Indeks poslovnog povjerenja u sektoru industrije

Grafikon 26: Indeks poslovnog povjerenja u sektoru industrije

Iz navedenih grafika se vidi da je indeks poslovnog povjerenja u sektoru industrije u BiH za navedeni period znatno niži u odnosu na indeks u zemljama EU, Hrvatskoj i Sloveniji, u svim tačkama mjerenja. Ne samo to, svi indeksi u EU, Hrvatskoj i Sloveniji su u pozitivnoj zoni za razliku BiH. Također vidimo da je taj indeks značajno rastao u periodu juni 2015- januar 2016, u vrijeme kada je isti indeks bio relativno stabilan u zemljama EU, Sloveniji i Hrvatskoj. U periodu januar – juni 2016 je došlo do značajnog pada i stabilizacije tog indeksa na nivou iz juna 2015 godine. U zemljama iz regiona, vidimo da su skoro svi indeksi u navedenom periodu u pozitivnoj zoni, za razliku od BiH gdje su indeksi ostali u negativnoj zoni. Čini se da je sektor industrijske proizvodnje u BiH u navedenom period nešto više pesimističan u BiH u poređenju sa zemljama iz neposrednog okruženja i EU.

Indeks poslovnog povjerenja u sektoru građevinarstva

Na Grafiku 27 su prikazani rezultati za Indeks poslovnog povjerenja u sektoru građevinarstva

Grafikon 27: Indeks poslovnog povjerenja u sektoru građevinarstva

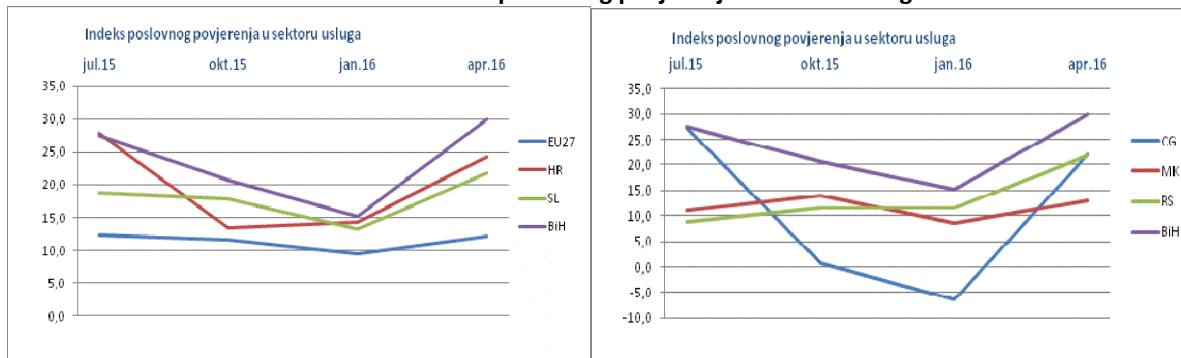
Za razliku od indeksa povjerenja potrošača i indeksa poslovnog povjerenja u sektoru industrije, iz navedenih grafika se vidi da je indeks poslovnog povjerenja u sektoru građevinarstva nešto veći u BiH za navedeni period znatno u odnosu na EU, Hrvatsku i Sloveniju, kao i sve zemlje iz regiona, i to u svim tačkama mjerenja. U poređenju sa tim zemljama bilježi se i isti trend relativnog blagog rasta. Ne

računajući mjerenje u oktobru 2015 kada je došlo do znatnog pada ovog indeksa u BiH u negativnu zonu, sadašnje vrijednosti su u pozitivnoj zoni što je odraz rastućeg optimizma u sektoru građevinarstva.

Indeks poslovnog povjerenja u sektoru usluga

Na Grafiku 28 su prikazani rezultati za Indeks poslovnog povjerenja u sektoru građevinarstva

Grafikon 28: Indeks poslovnog povjerenja u sektoru usluga

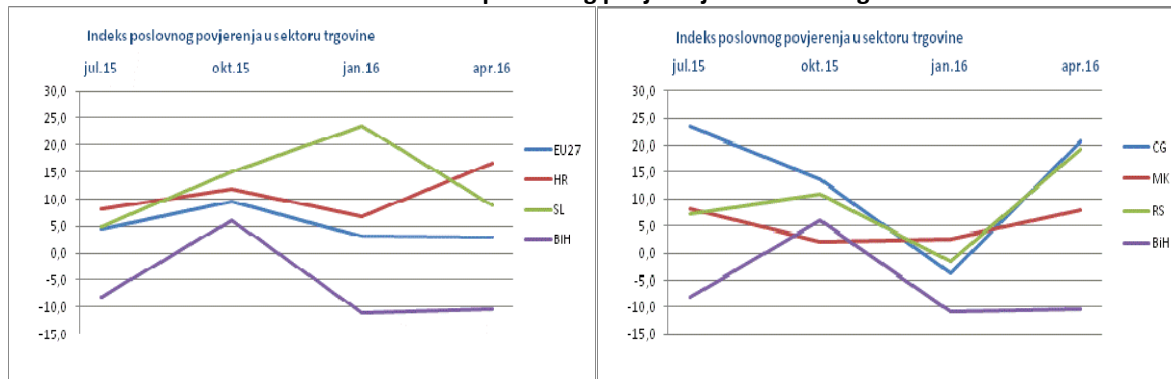

Iz navedenih grafika se jasno vidi da je situacija u sektoru usluga trenutno najoptimističnija. Svi indeksi, u svim zemljama u periodu januar – juni 2016 godine su pozitivni. U tom smislu se BiH ističe sa najpozitivnijim indeksima. U cjelini gledano BiH u navedenom period prati trendove pada, odnosno rasta u poređenju sa drugim zemljama iz regiona, ali i EU.

Indeks poslovnog povjerenja u sektoru trgovine

Na Grafiku 29 su prikazani rezultati za Indeks poslovnog povjerenja u sektoru trgovine

Grafikon 29: Indeks poslovnog povjerenja u sektoru trgovine

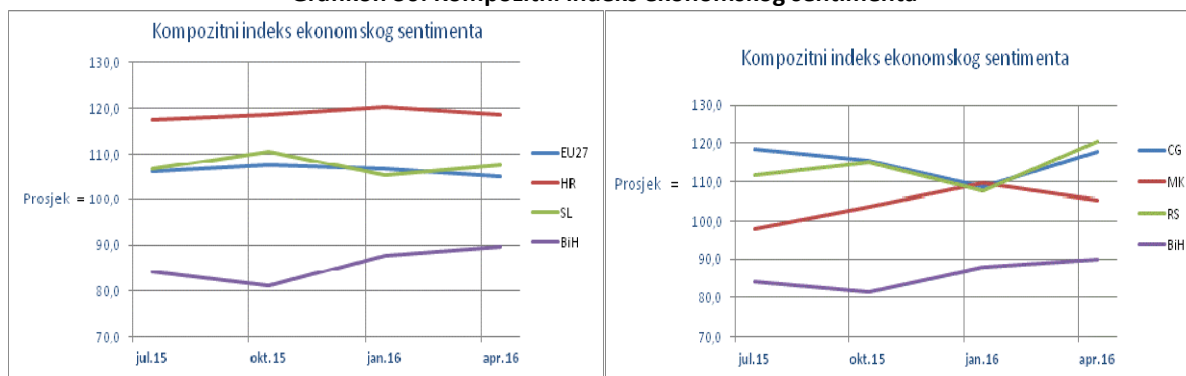

Iz navedenih grafika se vidi da je indeks poslovnog povjerenja u sektoru trgovine u BiH za navedeni period nešto niži u odnosu na indeks u zemljama EU, ali i u poređenju sa zemljama regiona. Sa izuzetkom prosjeka na nivou EU, svi indeksi su u pozitivnoj zoni za razliku BiH koja se zadržala u negativnoj zoni. Također vidimo da je taj indeks značajno rastao u periodu juni 2015-januar 2016, u vrijeme kada je isti indeks relativno rastao u zemljama EU, Sloveniji i Hrvatskoj. U periodu januar – juni 2016 je došlo do značajnog pada i stabilizacije tog indeksa na nivou iz juna 2015 godine. Interesantno je da krivulja, odnosno trend ovog indeksa za BiH je vrlo sličan indeksu poslovnog povjerenja za sektor industrije.

Kompozitni indeks ekonomskog sentimenta

Na Grafiku 30 su prikazani rezultati za Kompozitni indeks ekonomskog sentimenta

Grafikon 30: Kompozitni indeks ekonomskog sentimenta

Iz navedenih grafika se vidi je opći kompozitni indeks ekonomskog sentimenta u BiH u navedenom period znatno niži u poređenju sa EU, Srbijom i Hrvatskom, te svim zemljama regiona. Ono što je pozitivno je da vidimo da taj indeks bilježi stalni blagi rast od oktobra 2015 pa sve do sada, u vrijeme kada je većina indeksa u drugim zemljama relativno stabilna.

DODATAK

Prvi kvartal 2016. godina

Tabela 1: Industrijska proizvodnja u BiH

KD BiH 2010 (EU NACE Rev.2) po oblastima	Struktura	2010	2011	2012	2013	2014	2016			
	2010=100	Jan-Dec	Jan-Dec	Jan-Dec	Jan-Dec	Jan-Dec	Januar	Februar	Mart	K1
Industrija ukupno	100.0	4.2	2.3	-3.6	5.2	0.1	-3.3	6.5	10.3	4.6
Proizvodi za međufaznu potrošnju	30.3	9.9	5.2	-4.1	4.5	5.3	1.8	13.3	3.8	6.2
Energija	33.5	0.6	2.1	-7.4	6.5	-6.9	-5.2	-3.3	18.6	3.2
Kapitalni proizvodi	8.9	-4.9	-2.6	-0.3	10.3	0.6	-13.4	-4.7	7.6	-3.1
Trajni proizvodi za široku potrošnju	2.9	14.4	4.6	15.7	-4.3	1.6	63.2	83.8	62.9	69.4
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	24.5	0.1	1.5	-0.2	4.9	2.7	-3.7	9.6	10.0	5.4
B Vađenje ruda i kamena	12.8	0.0	14.6	-4.0	-4.0	-2.1	5.2	14.4	17.3	12.4
C Prerađivačka industrija	66.2	6.0	1.3	-2.7	5.9	3.8	-1.1	11.6	8.5	6.5
D Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom (izuzev grane 35.3) 1	21.0	2.6	-3.2	-6.1	9.8	-9.6	-9.7	-7.9	13.2	-1.8
B05 Vađenje ugljena i lignita	10.1	-4.6	14.1	-3.2	-4.5	-0.7	14.1	22.4	32.8	22.8
B07 Vađenje metalnih ruda	1.4	45.1	4.1	5.5	5.6	-3.9	-51.0	-3.0	-21.2	-23.2
B08 Vađenje ostalih ruda i kamena	1.3	-13.7	29.6	-19.1	-9.1	-7.8	-10.0	-17.7	11.1	-4.5
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	10.6	-0.3	-3.9	0.1	5.7	3.3	4.3	14.9	15.4	11.7
C11 Proizvodnja pića	3.7	-2.6	-0.7	0.8	6.2	-1.0	-13.9	-4.0	-10.6	-9.5
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	0.9	-17.9	-11.6	-15.5	5.5	-14.1	-45.5	-6.7	5.5	-20.2
C13 Proizvodnja tekstila	3.1	12.8	5.4	-23.6	-0.8	-2.6	-15.4	3.7	15.7	0.9
C14 Proizvodnja odjeće	2.4	-0.9	6.6	-17.9	26.8	1.0	-1.4	-1.8	-2.1	-1.8
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	2.7	17.0	11.0	-8.5	10.4	6.3	-6.4	4.5	12.8	3.6
C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; materijala	3.2	6.3	7.3	-7.8	12.7	4.8	0.1	46.8	24.7	23.7
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	2.0	-6.0	1.3	0.5	2.9	-9.9	15.6	19.4	-5.7	11.3
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	1.4	-15.1	-0.5	-1.0	-0.2	23.6	-3.9	12.9	6.6	5.2
C19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	2.4	32.6	3.5	-18.5	6.8	7.3	-30.8	-42.6	6.3	-21.4
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	2.0	5.0	14.2	3.3	17.4	12.4	0.0	11.8	10.0	7.2
C21 Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	1.1	3.0	21.3	18.6	-6.9	6.3	-17.8	0.7	19.9	1.1
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	2.5	20.1	12.2	-0.7	-4.2	26.9	-5.5	26.4	13.1	11.6
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	4.9	2.6	-0.1	-17.1	-0.1	-6.0	6.9	62.4	19.3	26.6
C24 Proizvodnja baznih metala	7.3	20.0	9.8	-1.6	-4.8	-1.9	-1.0	-3.7	-12.4	-5.8
C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	6.6	4.7	2.3	-7.4	23.0	4.6	-1.4	20.0	12.4	10.7
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0.4	-24.2	-25.8	-10.2	-8.3	-49.7	-16.8	-27.3	-20.4	-21.5
C27 Proizvodnja električne opreme	1.5	19.8	19.9	-9.8	4.3	-0.4	-0.7	4.8	13.5	6.1
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	1.9	-32.1	9.7	-2.2	21.2	8.9	-8.1	-13.1	-8.0	-9.8
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	1.4	22.0	-2.1	-3.1	23.0	13.4	-26.0	-2.1	2.7	-8.5
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0.1	-24.7	-31.7	59.2	-32.7	-11.8	-82.9	-53.4	24.7	-58.7
C31 Proizvodnja namještaja	2.6	14.7	-2.7	17.9	4.8	2.4	66.1	91.2	66.5	73.9
C32 Ostala prerađivačka industrija	0.3	17.5	-5.6	4.4	59.2	6.8	-6.1	20.3	21.9	12.3
C33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	1.4	29.8	-18.9	0.3	-17.3	-1.4	0.6	5.2	-13.0	-3.6
D35 Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom i plinom	21.0	2.6	-3.2	-6.1	9.8	-9.6	-9.7	-7.9	13.2	-1.8

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 2: Industrijska proizvodnja u FBiH

KD BiH 2010 (EU NACE Rev.2) po oblastima	Struktura	2011	2012	2013	2014	2016			
	2010=100	Jan-Dec	Jan-Dec	Jan-Dec	Jan-Dec	Januar	Februar	Mart	K1
Industrija ukupno	100.0	2.5	-4.4	7.3	0.0	-3.7	4.9	5.3	2.2
Proizvodi za međufaznu potrošnju	29.1	5.0	-2.5	4.0	6.5	5.2	11.0	5.4	7.1
Energija	31.8	5.8	-10.8	3.5	-6.7	-3.4	-3.4	5.2	-0.5
Kapitalni proizvodi	9.4	-3.2	-4.5	37.8	-1.7	-19.6	-1.2	8.7	-3.8
Trajni proizvodi za široku potrošnju	2.7	-12.2	24.6	-21.0	-4.9	13.8	24.6	22.1	20.1
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	27.1	1.7	0.4	4.8	2.4	-6.8	6.6	6.1	2.0
B Vađenje ruda i kamena	11.6	12.3	-4.1	-9.1	-1.3	14.8	20.3	16.1	17.1
C Prerađivačka industrija	68.8	0.0	-2.3	10.8	3.7	-3.0	11.0	5.4	4.4
D Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom (izuzev grane 35.3) 1	19.6	3.3	-10.9	7.8	-10.1	-10.2	-14.6	1.1	-7.9
B05 Vađenje ugljena i lignita	10.0	10.4	-2.0	-9.1	-0.2	16.0	22.8	15.9	18.1
B07 Vađenje metalnih ruda	0.3	2.5	-6.4	-26.6	-3.1	-6.0	-1.2	-5.7	-4.1
B08 Vađenje ostalih ruda i kamena	1.3	27.2	-19.2	-3.6	-7.3	-8.2	-16.2	27.1	1.7
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	10.3	10.4	-2.0	4.3	3.8	-4.8	4.5	10.0	3.3
C11 Proizvodnja pića	4.7	2.5	-6.4	5.9	-0.7	-16.2	-4.4	-11.4	-10.6
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	1.2	27.2	-19.2	5.4	-14.1	-49.6	-10.2	2.8	-23.9
C13 Proizvodnja tekstila	3.8	2.7	-18.0	33.6	-1.0	-16.2	5.4	18.4	1.8
C14 Proizvodnja odjeće	2.6	7.3	-17.2	25.3	-3.2	4.5	5.3	1.0	3.6
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	2.0	4.4	-5.4	8.1	1.4	-5.7	3.0	-0.6	-1.1
C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; materijala	2.4	1.3	-16.3	10.3	11.5	-7.1	35.6	11.7	12.6
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	2.2	1.7	1.4	2.2	-12.3	17.5	23.1	-5.6	13.9
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	1.7	1.5	-3.6	42.6	26.1	1.2	20.2	11.8	10.9
C19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	2.1	-4.3	-21.8	7.6	20.6	-33.5	-29.4	-19.4	-27.5
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	2.0	18.2	2.8	20.4	11.5	4.6	9.8	13.5	9.4
C21 Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	1.4	20.1	15.0	-9.8	7.1	-17.7	-9.0	2.1	-7.8
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	2.8	14.2	4.8	-11.2	23.0	-5.2	22.9	6.5	8.4
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	5.3	-1.7	-16.7	3.9	-5.1	10.9	69.4	23.5	30.9
C24 Proizvodnja baznih metala	8.6	11.5	1.2	-1.2	0.6	0.1	-3.9	-9.8	-4.6
C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	6.7	0.9	-12.8	32.9	4.8	-5.6	30.6	11.7	11.8
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0.5	-35.2	-22.0	18.4	-54.9	-40.1	-32.5	-16.6	-29.9
C27 Proizvodnja električne opreme	1.4	40.1	-11.3	-7.0	4.8	-6.9	3.5	14.8	3.8
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	2.3	11.0	-0.6	33.7	11.8	-12.8	-18.2	-11.9	-14.4
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	1.7	-4.1	2.3	46.7	15.0	-27.5	-3.5	5.3	-8.6
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0.1	-33.4	60.7	-38.6	-14.6	-86.9	-59.5	89.0	-62.9
C31 Proizvodnja namještaja	2.4	-24.3	36.3	-11.1	-5.1	14.2	33.8	26.6	24.8
C32 Ostala prerađivačka industrija	0.3	1.9	-6.0	17.7	5.6	18.5	48.8	35.4	33.0
C33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	0.4	-12.3	-32.9	127.9	-23.9	-21.3	-8.1	-17.7	-16.2
D35 Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom i plinom	19.6	3.3	-10.9	7.8	-10.1	-10.2	-14.6	1.1	-7.9

Izvor: Zavod za statistiku FBiH

Tabela 3: Industrijska proizvodnja u RS

KD BiH 2010 (EU NACE Rev.2) po oblastima	Struktura	2010	2011	2012	2013	2014	2016			
	2010=100	Jan-Dec	Jan-Dec	Jan-Dec	Jan-Dec	Jan-Dec	Januar	Februar	Mart	K1
Industrija ukupno	100.0	5.2	5.1	-3.8	4.1	0.7	-7.6	4.7	20.6	6.2
Proizvodi za međufaznu potrošnju	32.7	12.9	6.1	-7.0	2.9	3.3	-10.2	17.5	-1.2	2.1
Energija	38.8	0.7	5.3	-4.6	4.3	-7.5	-9.1	-3.4	47.0	10.7
Kapitalni proizvodi	7.9	13.3	-2.4	10.1	-23.7	8.4	18.6	-15.7	2.8	-0.8
Trajni proizvodi za široku potrošnju	2.9	-8.7	27.4	-0.2	13.4	11.6	-28.3	6.1	9.6	-3.0
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	17.7	-3.1	2.0	-2.8	16.6	5.2	1.8	11.7	23.2	12.5
B Vađenje ruda i kamena	16.6	9.4	17.7	-4.0	4.4	-3.3	-9.4	6.2	18.9	5.7
C Prerađivačka industrija	59.0	5.1	5.5	-4.4	4.2	5.0	-3.9	3.5	13.4	4.9
D Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom (izuzev grane 35.3) 1	24.5	2.9	-0.1	-4.3	1.8	-9.0	-9.2	5.5	40.9	10.8
B05 Vađenje ugljena i lignita	10.9	-6.5	22.5	-6.0	5.4	-1.6	10.9	21.7	69.5	31.4
B07 Vađenje metalnih ruda	4.5	55.8	4.2	7.1	9.6	-4.0	-53.3	-3.1	-22.2	-24.5
B08 Vađenje ostalih ruda i kamena	1.2	-24.3	35.4	-18.9	-23.7	-9.6	-21.7	-24.6	-34.0	-28.9
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	9.6	6.6	-5.5	-0.1	14.8	6.2	21.2	26.1	27.8	25.3
C11 Proizvodnja pića	1.4	-8.6	-0.7	23.8	13.7	-2.5	-3.5	-1.6	-4.1	-3.2
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	0.1	-21.3	-29.3	-36.4	-22.5	-17.1	213.0	51.9	74.7	99.9
C13 Proizvodnja tekstila	1.3	-43.3	22.9	-58.7	20.7	-18.2	-0.8	-17.9	-11.2	-10.9
C14 Proizvodnja odjeće	1.9	-28.6	2.4	-15.9	31.2	15.4	-22.3	-22.2	-10.3	-17.8
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	4.6	24.7	16.5	-8.8	12.8	11.1	-7.1	5.9	26.2	8.0
C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; materijala	5.2	0.6	13.6	1.9	13.6	1.0	9.2	55.1	36.4	34.4
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	1.5	-4.7	-3.0	-3.7	4.4	-0.3	6.1	2.4	-5.9	0.6
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	0.8	21.6	-7.8	8.3	-27.9	4.8	-43.2	-36.0	-41.0	-40.0
C19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	3.4	16.6	12.3	-12.2	6.0	-8.3	6.7	-60.7	45.8	-8.7
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	2.1	3.7	3.8	5.1	9.5	14.9	-16.5	20.1	-1.6	-0.6
C21 Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	0.4	-18.1	32.2	47.7	10.9	2.2	-18.4	55.5	184.5	54.2
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	1.9	-7.3	-0.1	-17.7	33.7	35.6	-6.6	42.3	37.0	23.3
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	4.2	5.7	3.2	-18.2	-30.9	16.7	-11.2	39.0	2.9	9.6
C24 Proizvodnja baznih metala	4.2	30.9	1.7	-16.5	-30.3	-25.8	-18.9	-1.2	-45.4	-22.6
C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	6.2	1.2	3.2	3.2	3.6	10.9	2.8	-13.5	8.2	-1.5
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0.2	37.4	35.5	26.6	-59.3	-20.6	124.6	3.7	-36.1	23.2
C27 Proizvodnja električne opreme	1.8	-8.8	-12.5	-1.6	40.1	-9.1	-9.2	7.4	12.5	4.6
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	0.7	-50.8	4.5	-7.6	69.9	-9.3	63.7	56.3	31.3	47.4
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	0.7	23.1	11.0	-28.5	14.4	0.5	-11.9	7.1	-15.5	-7.1
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0.0	-24.7	-22.7	44.0	28.2	1.7	-31.8	-30.8	-47.3	-38.4
C31 Proizvodnja namještaja	2.7	-5.4	26.5	-8.2	20.7	14.4	-28.5	7.2	10.9	-2.3
C32 Ostala prerađivačka industrija	0.3	27.4	-26.0	28.5	160.9	8.0	-50.8	-9.8	7.8	-13.3
C33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	3.8	50.2	-20.8	11.1	-22.7	4.7	6.9	8.1	-12.1	-0.7
D35 Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom	24.5	2.9	-0.1	-4.3	1.8	-9.0	-9.2	5.5	40.9	10.8

Izvor: Zavod za statistiku RS

Tabela 4: Realni sektor - industrija i usluge (Rast g/g u %)

		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015				2016
									K1	K2	K3	K4	
Industrija	Industrijska proizvodnja - fizički obim	-6.6	4.3	2.2	-3.7	5.3	0.2	3.0	-0.2	5.1	3.8	3.4	4.6
	<i>Intermedijarni proizvodi</i>	-19.0	9.9	5.2	-4.4	4.8	5.3	6.6	0.6	11.1	8.7	5.4	6.3
	<i>Energija</i>	3.0	0.6	2.1	-7.3	6.3	-6.9	-0.8	-3.3	4.1	0.7	-3.6	3.2
	<i>Kapitalni proizvodi</i>	-31.9	-4.9	-2.7	-0.4	10.3	0.6	-2.4	-6.0	1.1	0.4	-5.1	-2.9
	<i>Trajni proizvodi za široku potrošnju</i>	-25.3	14.4	4.7	15.3	-3.9	1.5	22.6	-3.7	32.5	25.8	36.1	69.5
	<i>Netrajni proizvodi za široku potrošnju</i>	-3.7	0.1	1.5	-0.2	4.9	2.7	4.6	3.9	1.2	2.8	10.6	5.4
Građevinarstvo	Obim građevinskih radova - Ukupno	-5.1	-11.7	-5.9	-3.9	-1.6	6.5	-2.4	2.5	-0.4	-7.1	-3.6	-3.1
	<i>Visokogradnja</i>	-1.5	-16.8	-14.5	-14.7	-5.5	7.3	14.4	13.4	16.6	15.5	12.1	0.3
	<i>Niskogradnja</i>	-4.8	-9.0	-0.5	0.6	0.8	5.7	-6.5	1.3	-3.9	-12.2	-9.7	-7.2
Prevoz	Cestovni (prevezeno robe)	-11.3	-4.6	-0.1	30.2	-4.2	9.9	14.2	19.7	9.3	8.3	10.5	-
	Cestovni (prevezeni putnici)	-5.3	3.7	1.8	7.5	-3.6	-27.5	-4.2	5.9	-2.5	2.0	-8.5	-
	Gradsko - Prigradski prevoz (prevezeni putnici)	-0.5	2.3	-4.4	-2.8	-9.6	-5.0	-0.6	1.5	-1.0	-3.7	-3.8	-
	Željeznički (prevezeno robe)	-15.8	15.9	10.4	-4.7	-3.4	1.1	2.3	-2.8	14.8	-0.1	-1.3	-
	Željeznički (prevezeni putnici)	-27.5	-1.3	-8.6	3.0	-24.0	-15.6	-1.9	-11.5	16.0	1.5	-12.4	-
Maloprodaja	Realni rast prometa	-7.1	17.1	7.0	2.0	5.1	1.8	7.7	7.1	11.1	8.0	4.9	8.2
	<i>Motorna goriva u s.p.</i>	-8.7	21.9	1.5	-2.7	4.7	1.5	9.4	9.2	10.7	13.0	4.2	7.2
	<i>Trgovina na malo, osim motornih goriva u s.p.</i>	-6.5	15.5	9.0	3.6	5.2	1.9	7.2	6.4	11.2	6.3	5.1	8.5
Turizam	Dolasci turista - ukupno	-6.3	14.6	4.5	9.0	12.9	0.3	21.5	22.9	-	-	-	7.8
	<i>Domaći turisti</i>	-9.5	11.2	1.1	5.1	2.1	-1.7	13.1	16.4	-	-	-	1.9
	<i>Strani turisti</i>	-3.3	17.5	7.2	11.9	20.5	1.5	26.5	28.9	-	-	-	12.8

Izvori: BHAS i entitetski zavodi za statistiku

Tabela 5: Realni sektor po entitetima (rast g/g u %)

			2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015				2016
										K1	K2	K3	K4	
Proizvodnja i građevinarstvo	Industrijska proizvodnja - fizički obim	FBiH	-11.8	3.8	0.9	-3.7	7.3	0.0	1.6	-2.4	-	-	-	2.2
		RS	19.0	5.0	4.7	-4.2	4.1	0.7	2.7	3.7	-	-	-	6.2
	Građevinarstvo (vrijednost radova)	FBiH	-28.2	-13.6	14.0	9.7	4.5	4.9^	-	-1.3^	1.6^	-7.3^	-3.9^	-1.1^
		RS	-8.0	-21.9	-2.1	-7.9	0.9	7.4^	-	9.9^	-3.6^	-5.0^	-3.1^	-6.3^
Prijevoz	Cestovni (prevezeno robe)	FBiH	-16.8	3.7	7.7	24.3	-11.6	5.8	0.1	13.0	-7.3	1.4	0.1	15.9
		RS	-9.8	3.6	20.3	18.4	11.6	4.4	33.6	22.5	41.0	16.8	22.6	-18.8
	Cestovni (prevezeni putnici)	FBiH	-1.4	0.3	-0.5	6.4	-5.2	-40.1	-8.7	-14.1	-7.3	-7.3	-7.5	-5.8
		RS	-17.3	17.8	14.9	-0.3	-0.5	-7.9	23.2	37.6	3.6	-17.5	11.5	-9.1
	Gradsko - Prigradski Prijevoz (prevezeni putnici)	FBiH	-2.1	2.4	-4.7	-4.3	-7.8	-5.0	-2.2	0.3	1.2	-5.0	-5.2	-3.4
		RS	8.7	3.7	2.5	2.0	-3.5	-5.5	2.2	7.1	6.9	4.6	3.5	-8.8
	Željeznički (prevezeno robe)	FBiH	-13.6	11.0	15.9	-9.4	-0.2	4.0	2.5	-8.1	16.0	4.1	0.2	-7.0
		RS	-19.2	24.0	2.0	3.5	-3.4	-3.5	-0.9	7.1	12.6	-6.5	-15.4	-34.8
	Željeznički (prevezeni putnici)	FBiH	-12.5	7.4	1.6	4.2	-20.8	-14.2	-5.8	-15.3	12.9	-5.2	-18.0	-20.0
		RS	-38.5	-10.3	-21.1	1.3	-34.3	-18.0	2.9	-6.8	17.9	17.1	-12.2	-2.4
Ugostiteljstvo	Nominalni rast prometa	FBiH	-2.9	6.9	-0.7	16.3	6.2	12.4	-	9.2	13.9	14.9	4.9	25.7
	Realni rast prometa (deflacija indeksom CPI)		-2.6	5.0	-4.2	13.9	6.4	13.2	-	9.4	14.0	15.9	6.4	27.4
	Nominalni rast prometa	RS	-0.1	1.2	0.2	5.7	7.0	-	-	17.9	11.2	6.9	1.5	-
	Realni rast prometa (deflacija indeksom CPI)		0.3	-1.2	-3.5	3.5	7.0	-	-	19.3	12.2	8.9	3.5	-
Turizam	Dolasci domaćih turista	FBiH	-14.2	16.7	2.9	18.8	-	-	-	-	-	-	-	-
		RS	-4.9	6.1	-0.6	-0.8	3.0	0.7	11.8	14.2	-	-	-	3.1
	Dolasci stranih turista	FBiH	-0.6	25.3	9.2	12.9	-	-	-	-	-	-	-	-
		RS	-7.2	1.3	2.4	4.7	11.9	4.9	15.2	26.8	-	-	-	10.3

^ Realni rast proizvodnje u građevinarstvu

Izvori: Entitetski zavodi za statistiku

Tabela 6: Tržište rada

Period	Broj zaposlenih lica*				Broj nezaposlenih lica				Stopa nezaposlenosti				Prosječne neto plate				Prosječne penzije**			
	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD	BiH	FBiH	RS	BD
	osobe								%				KM							
I-III 2014.	693,725	437,972	239,986	16,245	555,553	393,681	149,496	12,375	44.5	47.3	38.4	43.2	829	834	816	822	352	365	332	323
I-III 2015.	705,330	446,021	243,166	16,355	549,347	393,528	143,450	12,369	43.8	46.9	37.1	43.1	827	828	826	814	360	371	343	328
I-III 2016.	719,281	451,289		16,577	535,388	387,408	136,032	11,948	42.7	46.2		41.9	834	835	831	835	360	371	343	327
I 2015.	705,306	445,788		16,323	551,167	395,133	143,707	12,327	43.9	47.0		43.0	828	834	812	824	358	367	343	327
II 2015.	704,762	445,970		16,420	550,095	393,787	143,840	12,468	43.8	46.9		43.2	820	815	834	811	362	373	343	329
III 2015.	705,921	446,304	243,166	16,323	546,779	391,663	142,804	12,312	43.6	46.7	37.0	43.0	832	834	831	807	361	372	343	330
IV 2015.	711,076	448,232		16,503	542,253	388,848	141,138	12,267	43.3	46.5		42.6	833	833	835	822	360	370	343	328
V 2015.	713,454	448,806		16,530	537,341	385,540	139,677	12,124	43.0	46.2		42.3	830	829	832	821	359	369	343	328
VI 2015.	717,287	452,015		16,503	539,512	387,103	140,294	12,115	42.9	46.1		42.3	834	831	843	816	358	368	342	327
VII 2015.	716,704	451,248		16,550	542,936	390,822	140,133	11,981	43.1	46.4		42.0	838	840	834	813	358	368	342	328
VIII 2015.	715,279	450,799		16,599	540,886	390,659	138,220	12,007	43.1	46.4		42.0	826	823	834	819	358	367	342	327
IX 2015.	718,926	453,631	248783	16,512	539,703	390,281	137,502	11,920	42.9	46.2	35.6	41.9	828	826	834	826	358	367	343	327
X 2015.	719,978	454,214		16,580	536,902	389,276	135,569	12,057	42.7	46.2		42.1	826	827	824	831	357	367	343	327
XI 2015.	719,175	453,606		16,577	536,659	389,471	135,115	12,073	42.7	46.2		42.1	826	827	824	823	357	366	342	326
XII 2015.	715,425	450,833		16,490	537,568	389,865	135,585	12,118	42.9	46.4		42.4	842	846	834	836	357	366	342	326
I 2016.	717,929	450,419		16,527	539,109	390,738	136,349	12,022	42.9	46.5		42.1	829	834	816	830	358	368	343	326
II 2016.	718,281	450,491		16,592	536,684	388,606	136,056	12,022	42.8	46.3		42.0	829	825	838	833	361	373	343	326
III 2016.	721,633	452,958		16,612	530,370	382,879	135,690	11,801	42.4	45.8		41.5	843	845	837	842	360	372	342	328

Izvor: Agencija za statistiku BiH, entitetski Zavodi za statistiku, Zavod za zapošljavanje FBiH, RS i BD, Zavod za MIO/PIO FBiH i Fond PIO RS

* Broj zaposlenih u BiH, izvor: Agencije za statistiku BiH; broj zaposlenih u FBiH i RS, izvor: entitetski zavodi za statistiku.

** Prosječne penzije u BiH su izračunate na osnovu entitetskih nivoa penzija ponderisanih odnosom ukupnog broja penzionera u svakom od bh. entiteta.

Tabela 7: Rast i struktura monetarnih agregata (kraj razdoblja)

Razdoblje	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u inozemnoj valuti	Ostali depoziti u inozemnoj valuti	Primarni novac (M0)	Transakcijski novac (M1)	Kvazi novac (QM)	M2 ukupno
1	3	4	5	6	7	8	9	10	11=3+4+5	12=6+7	13=8+9+10	14=12+13
I. - III. 2014.	2,929.2	3,365.6	12.4	2,542.1	4,123.2	3,086.2	1,154.9	5,248.3	6,307.2	6,665.3	9,489.4	16,154.7
I. - VI. 2014.	3,006.4	3,404.6	8.6	2,618.7	4,128.4	3,108.3	1,214.9	5,231.5	6,419.5	6,747.2	9,554.7	16,301.9
I. - IX. 2014.	3,158.2	3,915.3	7.8	2,752.9	4,525.5	3,165.7	1,258.6	5,275.5	7,081.2	7,278.4	9,699.8	16,978.1
I. - XII. 2014.	3,210.5	3,751.1	38.3	2,814.0	4,496.4	3,377.3	1,301.2	5,280.0	6,999.9	7,310.4	9,958.5	17,268.9
I. - III. 2015.	3,228.1	3,572.6	7.6	2,827.4	4,422.5	3,395.5	1,293.3	5,380.6	6,808.3	7,249.8	10,069.4	17,319.3
I. - VI. 2015.	3,310.8	3,642.4	4.2	2,874.0	4,557.8	3,445.6	1,385.5	5,469.9	6,957.4	7,431.7	10,301.0	17,732.8
I. - IX. 2015.	3,496.4	3,737.8	28.7	3,019.9	4,851.4	3,506.5	1,401.7	5,516.4	7,262.9	7,871.3	10,424.7	18,295.9
I. - XII. 2015.	3,499.5	4,063.5	51.7	3,055.3	5,125.6	3,562.6	1,360.4	5,543.3	7,614.7	8,180.9	10,466.3	18,647.2
I. - III. 2016.	3,503.2	3,942.2	50.4	3,035.4	5,193.0	3,631.1	1,419.9	5,510.5	7,495.8	8,228.4	10,561.5	18,789.8
g/g stopa rasta												
I. - III. 2014.	8.7%	14.7%	1.5%	5.8%	7.4%	13.6%	8.8%	2.8%	11.8%	6.8%	6.8%	6.8%
I. - VI. 2014.	8.7%	14.2%	-37.8%	7.3%	8.1%	11.9%	5.0%	3.7%	11.4%	7.8%	6.4%	7.0%
I. - IX. 2014.	10.0%	15.5%	-43.7%	9.8%	9.7%	9.6%	11.1%	3.8%	12.9%	9.8%	6.6%	7.9%
I. - XII. 2014.	10.3%	7.9%	141.1%	10.7%	8.3%	12.3%	9.4%	1.5%	9.4%	9.2%	6.0%	7.3%
I. - III. 2015.	10.2%	6.2%	-38.2%	11.2%	7.3%	10.0%	12.0%	2.5%	7.9%	8.8%	6.1%	7.2%
I. - VI. 2015.	10.1%	7.0%	-51.5%	9.7%	10.4%	10.8%	14.0%	4.6%	8.4%	10.1%	7.8%	8.8%
I. - IX. 2015.	10.7%	-4.5%	268.4%	9.7%	7.2%	10.8%	11.4%	4.6%	2.6%	8.1%	7.5%	7.8%
I. - XII. 2015.	9.0%	8.3%	35.2%	8.6%	14.0%	5.5%	4.6%	5.0%	8.8%	11.9%	5.1%	8.0%
I. - III. 2016.	8.5%	10.3%	559.5%	7.4%	17.4%	6.9%	9.8%	2.4%	10.1%	13.5%	4.9%	8.5%

Izvor: Centralna banka BiH

Tabela 8: Indeks potrošačkih cijena (CPI)

Kod	00		01		02		03		04		05		06	
Odjeljak	Ukupan indeks		Hrana i bezalkoholna pića		Alkoholna pića i duvan		Odjeća i obuća		Stanovanje, voda, električna energija, plin i drugi energenti		Namještaj, kućanski uređaji i redovno održavanje kuće		Zdravstvo	
Vrsta indeksa	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g
I-III 2014.		98.4		95.9		105.8		94.8		99.9		99.5		99.5
I-III 2015.		99.4		100.2		106.6		94.3		101.3		100.9		101.6
I-III 2016.		98.7		98.6		109.5		91.2		99.7		99.3		100.7
I 2015.	104.0	99.1	104.8	99.4	142.1	106.6	70.8	93.5	111.0	101.2	102.6	100.9	97.4	101.4
II 2015.	104.3	99.3	105.7	100.4	142.1	106.6	70.3	94.2	111.0	101.2	102.5	101.0	97.7	101.8
III 2015.	104.8	99.8	106.1	100.7	142.1	106.6	71.7	95.4	111.0	101.5	102.6	100.9	97.5	101.6
IV 2015.	104.3	99.6	106.2	100.2	143.5	107.6	71.7	93.5	105.0	101.4	102.5	100.9	97.6	101.5
V 2015.	104.3	99.6	105.7	99.9	144.0	108.2	71.4	93.0	104.5	100.8	102.4	100.7	97.8	101.3
VI 2015.	104.0	99.5	104.5	99.1	146.6	109.9	70.8	92.8	104.4	101.0	102.4	100.8	97.8	101.4
VII 2015.	103.1	98.9	102.8	97.9	146.6	109.2	66.6	91.9	104.6	101.0	102.1	99.9	97.8	101.4
VIII 2015.	103.1	98.9	103.1	98.5	146.5	108.3	66.5	92.3	104.7	101.4	102.0	99.9	97.8	101.1
IX 2015.	102.9	98.2	103.2	98.0	146.4	105.9	68.2	90.7	104.9	101.3	102.2	100.1	97.9	101.0
X 2015.	103.3	98.2	102.4	98.2	146.3	105.7	69.7	91.4	110.6	101.0	102.1	99.9	97.9	100.9
XI 2015.	103.1	98.2	101.9	97.9	146.3	105.8	69.6	91.7	111.0	101.0	101.9	99.5	98.0	101.1
XII 2015.	103.0	98.7	102.4	98.5	146.2	105.8	68.5	91.7	111.0	101.0	101.6	99.1	98.1	101.1
I 2016.	103.2	99.2	103.7	98.9	155.5	109.5	64.8	91.5	111.0	100.1	102.5	99.9	98.1	100.8
II 2016.	103.0	98.7	104.3	98.7	155.6	109.5	63.8	90.9	110.8	99.8	101.8	99.3	98.3	100.6
III 2016.	102.9	98.2	104.1	98.1	155.5	109.5	65.4	91.2	110.1	99.2	101.1	98.6	98.3	100.8

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 8: Indeks potrošačkih cijena - nastavak

Kod	07		08		09		10		11		12	
Opis koda	Prevoz		Komunikacije		Rekreacija i kultura		Obrazovanje		Restorani i hoteli		Ostala dobra i usluge	
Vrsta indeksa	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g
I-III 2014.		98.8		101.9		100.4		100.5		100.3		100.0
I-III 2015.		92.2		101.2		100.6		101.9		100.3		99.4
I-III 2016.		93.3		99.6		99.7		101.7		100.7		100.0
I 2015.	101.5	91.5	110.5	103.4	102.8	100.9	103.2	101.4	104.5	100.4	100.8	99.5
II 2015.	101.3	91.6	110.5	100.2	102.6	100.7	103.8	102.1	104.4	100.3	100.6	99.3
III 2015.	103.5	93.6	110.5	100.2	102.4	100.2	103.8	102.1	104.4	100.3	100.7	99.4
IV 2015.	103.6	93.8	110.5	100.2	102.2	100.1	103.8	102.0	104.4	100.3	101.2	99.9
V 2015.	105.2	95.0	110.5	100.2	102.3	100.2	104.1	102.3	104.6	100.5	101.2	99.7
VI 2015.	105.4	95.3	110.5	100.2	102.8	100.3	104.1	102.3	104.7	100.4	101.1	99.9
VII 2015.	104.9	94.8	110.5	100.2	103.5	100.4	104.1	102.3	104.7	100.4	101.1	99.7
VIII 2015.	104.1	93.7	110.4	100.2	103.5	100.4	104.4	102.0	104.6	100.2	101.2	100.0
IX 2015.	102.0	91.7	110.4	100.0	102.6	99.7	105.3	102.5	104.6	100.1	101.1	100.0
X 2015.	101.4	91.3	110.5	99.3	102.6	100.1	105.3	102.2	104.6	100.1	101.5	100.1
XI 2015.	100.6	91.4	110.5	99.4	102.6	100.0	105.3	102.2	105.5	101.1	101.0	99.9
XII 2015.	99.4	93.9	110.5	99.4	102.5	99.8	105.3	102.2	105.5	101.2	100.8	99.9
I 2016.	96.3	94.9	110.4	100.0	102.4	99.6	105.4	102.2	105.2	100.6	101.2	100.4
II 2016.	94.4	93.1	110.5	100.0	102.4	99.8	105.4	101.5	105.2	100.8	100.1	99.5
III 2016.	95.0	91.8	109.1	98.8	102.2	99.7	105.3	101.5	105.1	100.7	100.6	99.9

Tabela 9: Rast i sektorska struktura kredita (stanje na kraju razdoblja, u mil. KM)

Razdoblje	Kreditni općoj vladi	Kreditni nefinancijskim javnim poduzećima	Kreditni nefinancijskim privatnim poduzećima	Kreditni stanovništvu	Ostali kreditni*	Ukupni kreditni
	1	2	3	4	5	6=1+...+5
I. - III. 2014.	929.0	444.6	7,663.8	7,118.5	88.2	16,244.2
I. - VI. 2014.	1,016.6	439.8	7,645.0	7,284.2	91.2	16,476.7
I. - IX. 2014.	1,021.3	441.8	7,533.5	7,367.6	90.1	16,454.2
I. - XII. 2014.	1,101.3	442.1	7,419.3	7,428.2	83.2	16,474.1
I. - III. 2015.	1,138.9	424.9	7,275.1	7,511.5	89.8	16,440.3
I. - VI. 2015.	1,143.5	422.1	7,355.7	7,697.3	103.7	16,722.3
I. - IX. 2015.	1,141.5	411.6	7,327.5	7,750.3	95.7	16,726.6
I. - XII. 2015.	1,162.7	396.7	7,418.2	7,784.2	105.1	16,866.8
I. - III. 2016.	1,099.0	381.2	7,505.4	7,828.5	113.6	16,927.7
Stopa rasta (g/g)						
I. - III. 2014.	11.2%	4.0%	2.8%	4.9%	-16.6%	4.1%
I. - VI. 2014.	20.1%	-1.8%	2.5%	5.9%	-20.5%	4.7%
I. - IX. 2014.	17.4%	1.5%	1.3%	5.4%	-1.5%	4.0%
I. - XII. 2014.	22.0%	-1.9%	-1.4%	5.1%	-4.2%	2.8%
I. - III. 2015.	22.6%	-4.4%	-5.1%	5.5%	1.9%	1.2%
I. - VI. 2015.	12.5%	-4.0%	-3.8%	5.7%	13.7%	1.5%
I. - IX. 2015.	11.8%	-6.8%	-2.7%	5.2%	6.2%	1.7%
I. - XII. 2015.	5.6%	-10.3%	0.0%	4.8%	26.2%	2.4%
I. - III. 2016.	-0.03501	-10.3%	3.2%	4.2%	26.5%	3.0%

Izvor: Centralna banka BiH

*U ostalim kreditima su krediti dani ostalim financijskim institucijama, neprofitnim organizacijama i ostali krediti.

Tabela 10: Rast i sektorska struktura depozita (stanje na kraju razdoblja, u mil. KM)

Razdoblje	Depozit i opće vlade	Depoziti nefinancijski h javnih poduzeća	Depoziti nefinancijski h privatnih poduzeća	Depoziti stanovništva	Ostali depoziti *	Ukupni depoziti
	1	2	3	4	5	6=1+...+ 5
I. - III. 2014.	1,272.9	1,370.1	2,100.3	8,495.3	1,188.4	14,427.0
I. - VI. 2014.	1,292.0	1,169.9	2,179.7	8,690.7	1,189.4	14,521.6
I. - IX. 2014.	1,553.7	1,147.1	2,412.1	8,900.4	1,256.6	15,269.9
I. - XII. 2014.	1,469.7	1,140.4	2,483.8	9,042.0	1,239.4	15,375.2
I. - III. 2015.	1,265	1,198	2,198	9,364	1,202	15,227.1
I. - VI. 2015.	1,218	1,221	2,377	9,484	1,250	15,550.0
I. - IX. 2015.	1,370	1,210	2,480	9,620	1,347	16,027.1
I. - XII. 2015.	1,573	1,188	2,607	9,865	1,299	16,530.8
I. - III. 2016.	1,443	1,204	2,490	10,074	1,324	16,535.2
Stopa rasta g/g						
I. - III. 2014.	6.5%	-1.3%	11.3%	7.8%	6.3%	7.1%
I. - VI. 2014.	14.7%	-15.4%	12.5%	9.6%	8.5%	7.8%
I. - IX. 2014.	31.9%	-18.5%	13.0%	10.0%	12.8%	9.6%
I. - XII. 2014.	26.5%	-14.8%	13.0%	8.1%	4.5%	7.9%
I. - III. 2015.	-0.6%	-12.6%	4.7%	10.2%	1.1%	5.5%
I. - VI. 2015.	-5.7%	4.4%	9.0%	9.1%	5.1%	7.1%
I. - IX. 2015.	-11.8%	5.5%	2.8%	8.1%	7.2%	5.0%
I. - XII. 2015.	7.0%	4.1%	4.9%	9.1%	4.8%	7.5%
I. - III. 2016.	14.0%	0.5%	13.3%	7.6%	10.1%	8.6%

Izvor: Centralna banka BiH

*U ostalim depozitima su depoziti sektora ostalih finansijskih institucija, neprofitnih organizacija i ostali depoziti.

Tabela 11: Kamatne stope na kredite stanovništvu u KM s valutnom klauzulom (u %, na godišnjoj razini)

Godina	Mjesec	POTROŠAČKI KREDITI				STAMBENI KREDITI					OSTALI KREDITI			
		promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	krediti preko 5 god. IPFKS	preko 10 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS
			s originalnim dospijećem preko 1 god.				s originalnim dospijećem preko 1 god.					s originalnim dospijećem preko 1 god.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
2015.	04.	7.48	NA	7.69	NA	5.80	5.96	6.27	5.57	5.71	7.81	7.83	7.08	7.61
2015.	05.	7.85	NA	7.30	NA	5.95	5.98	6.28	5.66	5.77	7.83	7.85	7.06	7.81
2015.	06.	NA	NA	7.85	NA	5.74	5.79	6.88	5.96	5.65	8.18	7.97	7.00	7.70
2015.	07.	NA	NA	7.26	NA	5.72	5.77	7.25	5.93	6.11	8.19	8.26	7.14	7.53
2015.	08.	NA	NA	6.92	NA	5.81	5.81	6.76	6.26	5.49	7.96	7.94	7.35	7.85
2015.	09.	NA	NA	7.02	NA	5.74	5.74	6.88	6.17	5.77	7.92	7.90	7.20	7.80
2015.	10.	NA	NA	7.65	NA	5.74	5.76	6.20	5.61	5.80	7.77	7.80	7.29	7.93
2015.	11.	8.63	NA	7.82	NA	5.80	5.81	6.39	6.27	5.77	7.72	7.76	7.34	7.90
2015.	12.	NA	NA	6.92	NA	5.61	5.60	6.16	6.08	5.82	7.62	7.62	7.16	7.44
2016.	01.	NA	NA	7.23	NA	5.49	5.49	5.89	6.05	5.55	8.08	8.09	7.23	7.73
2016.	02.	NA	NA	7.15	NA	5.68	5.68	NA	6.36	5.83	8.01	8.05	7.25	7.89
2016.	03.	NA	NA	7.83	NA	5.53	5.53	5.96	5.75	5.66	8.01	7.77	7.07	7.92

Izvor: Central... banka BiH

Kamatne stope u tablici se odnose ... nove poslove

IPFKS - inicijalni period fiksne kamatne stope

Tabela 12: Kamatne stope na kredite nefinancijskim poduzećima u KM s valutnom klauzulom (u %, na godišnjoj razini)

Godina	Mjesec	do iznosa od 0,25 milijuna EUR				preko 0,25 milijuna EUR do 1 milijuna EUR				Preko iznosa 1 milijun EUR			
		promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS
			s originalnim dospijecem preko 1 god.				s originalnim dospijecem preko 1 god.				s originalnim dospijecem preko 1 god.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2015.	04.	7.71	7.64	7.50	6.82	6.12	5.98	5.37	6.39	6.00	5.86	4.23	NA
2015.	05.	7.32	7.24	7.24	6.91	6.19	5.88	5.60	5.52	6.60	6.65	NA	NA
2015.	06.	7.52	7.68	6.94	5.55	5.85	5.94	5.51	6.73	5.00	5.00	NA	NA
2015.	07.	7.34	7.45	6.89	6.09	5.69	5.67	5.73	6.55	6.20	6.04	NA	NA
2015.	08.	7.58	7.96	6.40	6.36	6.15	6.03	6.35	6.64	4.81	5.11	NA	6.21
2015.	09.	7.86	8.15	6.49	6.19	5.79	5.83	5.03	6.65	5.68	5.68	NA	NA
2015.	10.	7.62	8.12	6.15	5.80	5.68	5.80	5.20	6.08	6.38	6.58	NA	NA
2015.	11.	7.37	7.48	5.98	5.70	6.86	6.64	5.84	5.86	5.72	6.02	NA	6.05
2015.	12.	7.75	7.90	5.82	6.19	5.81	5.72	5.90	6.26	5.95	5.95	NA	5.90
2016.	01.	7.38	7.22	7.35	7.45	6.66	6.50	6.74	6.93	5.77	6.26	NA	NA
2016.	02.	7.57	7.42	7.52	7.76	6.20	6.26	6.57	7.23	5.46	5.49	NA	NA
2016.	03.	7.54	7.71	7.35	7.23	6.22	6.25	6.15	6.98	6.43	6.56	NA	NA

Izvor: Central... banka BiH

Kamatne stope u tablici se odnose ... nove poslove

IPFKS - inicijalni period fiksne kamatne stope

Tabela 13: Kamatne stope na depozite (u %, na godišnjoj razini)

Depoziti stanovništvu											
Godina	Mjesec	Depoziti u KM i depoziti s valutnom klauzulom				Depoziti u EUR				Depoziti u stranoj valuti	
		s dogovorenim dospijećem			Depoziti po viđenju	s dogovorenim dospijećem			Depoziti po viđenju	s dogovorenim dospijećem	Depoziti po viđenju
		do 1 god.	preko 1 do 2 god.	preko 2 god.		do 1 god.	preko 1 do 2 god.	preko 2 god.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2015.	04.	1.07	2.42	2.80	0.09	1.19	2.45	2.86	0.15	1.83	0.06
2015.	05.	1.10	2.45	2.51	0.09	1.27	2.44	2.87	0.15	0.98	0.06
2015.	06.	1.55	2.42	2.59	0.09	1.23	2.48	2.92	0.15	0.71	0.06
2015.	07.	1.23	2.40	2.44	0.08	1.26	2.45	3.24	0.15	1.35	0.06
2015.	08.	1.12	2.45	2.56	0.08	1.36	2.36	2.81	0.15	1.15	0.06
2015.	09.	1.14	2.39	2.55	0.08	1.30	2.35	2.71	0.14	1.37	0.06
2015.	10.	1.07	2.27	2.27	0.09	1.24	2.24	2.78	0.14	1.41	0.06
2015.	11.	0.94	2.23	2.23	0.09	1.25	2.26	2.89	0.13	1.16	0.06
2015.	12.	1.06	2.16	2.36	0.09	1.24	2.13	2.68	0.13	0.97	0.06
2016.	01.	0.89	1.97	2.59	0.10	0.89	2.14	2.40	0.12	0.74	0.07
2016.	02.	0.83	2.07	2.27	0.09	0.87	2.20	2.56	0.11	0.65	0.07
2016.	03.	0.85	1.89	2.12	0.08	0.86	2.24	2.52	0.12	0.75	0.06
Depoziti nefinancijskih poduzeća											
2015.	04.	1.61	3.05	3.05	0.17	NA	1.67	NA	0.15	NA	0.07
2015.	05.	1.32	2.50	2.90	0.19	NA	2.53	3.44	0.15	NA	0.06
2015.	06.	1.38	2.47	2.38	0.15	NA	3.19	NA	0.14	NA	0.05
2015.	07.	1.08	2.20	2.92	0.14	1.62	3.08	NA	0.14	NA	0.05
2015.	08.	1.28	2.02	2.57	0.13	0.48	1.66	NA	0.10	NA	0.06
2015.	09.	0.90	2.13	2.73	0.13	NA	2.25	2.05	0.13	NA	0.06
2015.	10.	0.84	2.56	2.97	0.13	NA	1.18	NA	0.12	NA	0.04
2015.	11.	1.15	2.32	1.93	0.13	NA	1.37	NA	0.12	NA	0.06
2015.	12.	0.93	1.43	1.94	0.12	0.61	2.47	NA	0.10	NA	0.06
2016.	01.	0.86	1.48	1.88	0.10	0.35	NA	2.57	0.09	NA	0.07
2016.	02.	1.00	1.37	2.10	0.10	NA	NA	NA	0.09	NA	0.15
2016.	03.	0.84	2.17	2.48	0.09	0.25	2.27	NA	0.06	NA	0.05

Izvor: Centralna banka BiH

Kamatne stope na depozite po viđenju se odnose na postojeće poslove

Kamatne stope na depozite sa dogovorenim dospjećem se odnose na nove poslove

Depoziti u stranoj valuti obuhvaćaju sve strane valute osim EUR

Tabela 14: Uvoz i izvoz roba prema HS klasifikaciji za prvi kvartal 2016. godine

Uvoz i izvoz dobara klasifikovani prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)	Izvoz					Uvoz					Deficit					Pokrivenost uvoza izvozom
	K1-2014	K1-2015	K1-2016	K1_2016 promjena u %		K1-2014	K1-2015	K1-2016	K1_2016 promjena u %		K1-2014	K1-2015	K1-2016	K1_2016 promjena u %		
	u mil KM	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	u mil KM	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	u mil KM	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	%
UKUPNO	2,062	2,120	2,116	-0.2	-0.2	3,627	3,572	3,514	-1.6	-1.6	1565	1452	1398	-3.7	-3.7	60.2%
1 ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA	22	31	23	-27.3	-0.40	100	100	97	-3.1	-0.09	79	69	75	7.7	0.37	23.3%
2 PROIZVODI BILJNOG PORIJEKLA	21	38	40	4.5	0.08	166	194	189	-2.4	-0.13	144	156	149	-4.1	-0.44	21.1%
3 MASTI I ULJA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA I BILJNOG PORIJEKLA	19	33	33	-1.3	-0.02	31	39	43	11.9	0.13	12	5	10	94.5	0.35	76.0%
4 PREHRAMBENE PRERAĐEVINE	66	64	79	23.8	0.71	288	296	321	8.6	0.71	221	232	243	4.5	0.71	24.5%
5 PROIZVODI MINERALNOG PORIJEKLA	242	199	141	-28.9	-2.71	673	499	362	-27.4	-3.83	430	300	221	-26.4	-5.46	39.0%
6 PROIZVODI HEMIJSKE INDUSTRIJE ILI SRODNIH INDUSTRIJA	139	157	169	7.2	0.53	358	366	372	1.6	0.17	220	209	203	-2.6	-0.37	45.4%
7 PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	51	61	67	8.7	0.25	203	207	233	12.5	0.73	152	146	167	14.1	1.42	28.5%
8 KOŽA I KRZNO	34	37	35	-4.1	-0.07	126	104	105	0.2	0.01	91	68	69	2.6	0.12	33.7%
9 DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	143	126	155	22.9	1.36	39	43	51	18.2	0.22	-104	-83	-104	25.4	-1.45	304.1%
10 CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJHOVI PROIZVODI	64	56	63	11.6	0.31	86	93	95	1.6	0.04	22	37	32	-13.8	-0.35	66.5%
11 TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	98	116	126	8.6	0.47	225	234	249	6.5	0.42	126	117	123	4.4	0.36	50.7%
12 OBUČA, ŠEŠIRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI	162	158	174	10.6	0.79	88	98	95	-2.9	-0.08	-75	-60	-80	32.4	-1.34	184.2%
13 PROIZVODI OD KAMENA, GIPSA, CEMENTA I SLIČNIH MATERIJALA, KERAMIČKI PROIZVODI, STAKLO I STAKLENI PROIZVODI	16	15	12	-17.9	-0.12	57	64	69	7.6	0.13	41	49	56	15.2	0.51	17.7%
14 BISERI, PLEMENITI METALI I NJHOVI PROIZVODI, DRAGO I POLUDRAGO KAMENJE	4	3	3	-7.7	-0.01	4	3	4	29.6	0.02	0	-1	0	-171.0	0.07	87.5%
15 BAZNI METALI I PROIZVODI OD BAZNIH METALA	408	430	346	-19.6	-3.98	329	343	341	-0.5	-0.05	-78	-87	-5	-94.8	5.68	101.3%
16 MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI UREĐAJI	233	244	260	6.6	0.76	523	509	480	-5.8	-0.82	290	265	220	-17.1	-3.13	54.2%
17 TRANSPORTNA SREDSTVA I NJHOVI DIJELOVI I PRIBOR	79	79	79	0.2	0.01	218	229	269	17.2	1.11	140	150	189	26.2	2.71	29.5%
18 SATOVI, MJERNI, MUZIČKI I MEDICINSKI INSTRUMENTI	4	4	6	50.9	0.10	38	57	49	-14.1	-0.22	34	53	43	-19.2	-0.70	12.7%
19 ORUŽJE I MUNICIJA, NJHOVI DIJELOVI I PRIBOR	9	13	24	85.3	0.51	1	1	2	163.6	0.04	-8	-12	-22	80.2	-0.66	1156.3%
20 RAZNI PROIZVODI	246	252	283	12.1	1.44	75	75	83	10.8	0.23	-172	-177	-200	12.6	-1.54	341.1%
21 UMJETNIČKA DJELA, KOLEKCIONARSKI PREDMETI I ANTIKVITETI	0	0	0	0	0.00	0	0	2	0	0.00	0	0	0	-101.9	0.00	0.4%
98 NERAZVRSTANO		0	0	0.0	0.0		0	0	0.0	0.0	0	0	0		0.0	18.0%

Izvor: Agencija za sttistiku BiH

Tabela 15: Vanjskotrgovinska razmjena u BiH po glavnim trgovinskim partnerima

U 000 KM

Zemlje	IZVOZ						Promjena u %	UVOZ						Promjena u %
	K1-2014		K1-2015		K1-2016			K1-2014		K1-2015		K1-2016		
	KM	u %	KM	u %	KM	u %		KM	u %	KM	u %	KM	u %	
EU	1,527	74.1%	1,516	71.5%	1,600	75.6%	5.4%	2,157	59.5%	2,120	59.4%	2,172	61.8%	2.2%
CEFTA	303	14.7%	332	15.7%	267	12.6%	19.8%	367	10.1%	421	11.8%	451	12.8%	7.2%
Njemačka	345	16.7%	340	16.0%	374	17.7%	10.0%	435	12.0%	437	12.2%	461	13.1%	5.5%
Hrvatska	229	11.1%	211	9.9%	206	9.7%	-2.4%	404	11.1%	345	9.7%	321	9.1%	-7.0%
Italija	278	13.5%	296	14.0%	281	13.3%	-5.1%	368	10.1%	374	10.5%	410	11.7%	9.6%
Srbija	186	9.0%	200	9.4%	148	7.0%	-26.0%	329	9.1%	360	10.1%	409	11.6%	13.6%
Slovenija	169	8.2%	172	8.1%	185	8.7%	7.6%	171	4.7%	174	4.9%	180	5.1%	3.4%
Austrija	171	8.3%	165	7.8%	173	8.2%	4.8%	118	3.3%	127	3.6%	124	3.5%	-2.4%
Turska	48	2.3%	83	3.9%	65	3.1%	-21.7%	116	3.2%	134	3.8%	144	4.1%	7.5%
Rusija	16	0.8%	20	0.9%	28	1.3%	40.0%	336	9.3%	215	6.0%	117	3.3%	-45.6%
Kina	2	0.1%	4	0.2%	5	0.2%	25.0%	298	8.2%	299	8.4%	260	7.4%	-13.0%
Ostale	618	30.0%	630	29.7%	651	30.8%	3.3%	1,052	29.0%	1,107	31.0%	1,088	31.0%	-1.7%
UKUPNO	2,062	100.0%	2,121	100%	2,116	100.0%	-0.2%	3,627	100%	3,572.0	100%	3,514	100.0%	-1.6%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

